

Västerbottens läns kulturplan 2016–2019

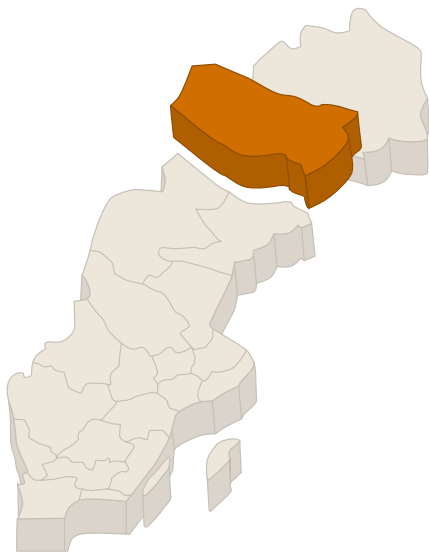
REGION
VÄSTERBOTTEN

Omslagsbild: Utsnitt från affisch till verket VAHÅK av Ögonblicksteatern.
Premiär i Umeå 11 september 2015. Spelas på turné t o m april 2016.

Detta är Region Västerbotten

Region Västerbotten är ett samverkansorgan med särskild uppgift att svara för regionala utvecklingsfrågor i Västerbottens län. Medlemmar är regionens 15 kommuner; Bjurholm, Dorotea, Lycksele, Malå, Nordmaling, Norsjö, Robertsfors, Skellefteå, Sorsele, Storuman, Umeå, Vilhelmina, Vindeln, Vännäs, Åsele samt Västerbottens läns landsting. I nära samverkan med medlemmarna och andra parter inom och utanför regionen ska Region Västerbotten med kunskap, engagemang och utvecklingskraft bidra till att göra regionen till en ännu bättre plats att bo, leva och verka i.

Innehåll

Västerbottens läns kulturplan 2016–2019	5
Förutsättningar regional kulturplan	7
Kulturpolitiska utgångspunkter	10
Regionala behov och utmaningar	12
Regionala kulturpolitiska mål och insatsområden 2016–2019	17
Mål 1: Främja utvecklingen av en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur i regionen	17
Mål 2: Främja barn och ungas delaktighet och inflytande i utvecklingen av kulturlivet	17
Mål 3: Främja förbättrade villkor för professionella kulturskapare och ett utbud som kännetecknas av kvalitet, mångfald och förnyelse	18
Mål 4: Främja kultur och kulturarv som drivkraft för regionens utveckling och attraktivitet	18
Kulturpolitisk organisation	20
Regionala kulturverksamheter	24
Utvecklingsområden 2016–2019	28
Uppföljning och fortsatt dialog	31
Ekonomiska förutsättningar	33

Bilaga: Regionala kulturverksamheter och utvecklingsområden 2016–2019

- Professionell teaterverksamhet
- Professionell musik- och dansverksamhet
- Regional museiverksamhet
- Regional biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Konstfrämjande verksamhet
- Kulturfrämjande verksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell verksamhet
- Hemslöjdsfrämjande verksamhet
- [Samisk kultur](#)
- [Folkbildning](#)

Samråd och kulturdialoger 2015

Västerbottens läns kulturplan 2016–2019

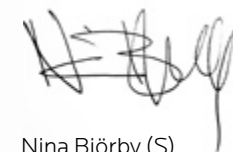
Välkommen att ta del av Region Västerbottens andra kulturplan. Kulturplanen är en viktig del i kultursamverkansmodellen och ett underlag för äskande av statliga anslag till regionala kulturverksamheter. Minst lika viktig är den för oss regionalt som kulturpolitiskt styrdokument för de kommande fyra åren.

Vi kan se att kulturen har fått större uppmärksamhet som politikområde i regionen och att det steg för steg blivit ökad samverkan mellan den lokala och regionala nivån. Vi får emellertid inte glömma att det intensiva arbetet inför och under det europiska kulturhuvudstadsåret 2014, som genomfördes i Umeå och övriga regionen, också har bidragit till att kulturen fått ökat utrymme och satts i fokus. Därmed är det nödvändigt att den statliga uppräkningsföretagningen följer kostnadsutvecklingen i samhället i övrigt och att regionala satsningar matchas nationellt. Kulturens kraft och roll både för oss som enskilda individer och för samhället i stort kan inte nog betonas – oberoende om man bor i glesbygd eller i stad. Kulturen är en viktig del i vår välfärd som förenar oss människor och bygger broar. Den får oss att tänka nytt och se nya möjligheter samtidigt som vi får nycklar att förstå såväl vår historia som vårt nu och framtid. I regionens utvecklingsarbete är kulturen en viktig del och vi behöver se den som en del av våra basnäringar där naturresurserna heter idéer och kreativitet. Vi behöver därför inom alla politikområden arbeta för att kulturen blir mer jämlik, inkluderande och tillgänglig. Vi behöver tillsammans verka för den kulturella infrastrukturen och skapa former som bidrar till samverkan över kommun-, region- och nationsgränserna.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort och innerligt tack till alla er som på olika vis är med och skapar konst och kultur i Västerbotten, ger förutsättningar för kulturen och gör länet till det kulturlän det är. Tack också till alla er som i dialoger, i möten, i remissvar och med ert engagemang och kunnande varit med och bidragit till denna vår andra kulturplan.

Erik Bergkvist (S)
Regionstyrelsens ordförande
Region Västerbotten

Nina Björby (S)
Kulturbedningens ordförande
Region Västerbotten

Från den uppmärksammade föreställningen S.E.N.S.E
(Studier och Experiment kring Normalitet, Själ och Emotioner)
på Västerbottensteatern våren 2014. I rollen som Stor-Stina, alias
Kristina Larsdotter, ses Sara Apelberg. Fotograf: Patrick Degerman.

Förutsättningar regional kulturplan

Kulturplanen är ett styrdokument för hur vi i länet ska ta oss an kulturutveckling och samverkan i Västerbottens län de kommande fyra åren. Planen ska tjäna som ett planeringsverktyg och är ett underlag i dialogen om de statliga anslagen till de regionala kulturverksamheterna i Västerbottens län som inryms i kultursamverkansmodellen.

De regionala kulturpolitiska målen och insatsområdena har formulerats mot bakgrund av den nationella kulturpolitiken och utifrån regionala behov och utmaningar som framkommit i samband med kommundialoger och övriga samrådsmöten, i remissvaren till ny kulturplan samt ägardirektiven och de regionala kulturverksamheternas utvecklingsområden.

Insatsområdena utgör den gemensamma riktningen som Region Västerbotten och de regionala kulturverksamheterna som erhåller anslag inom ramen för kultursamverkansmodellen ämnar styra mot och måluppfylla under perioden 2016–2019.

Om kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen infördes 2011 i Sverige. Med Västerbottens läns kulturplan 2012–2015 som grund anslöt sig Region Västerbotten till kultursamverkansmodellen varmed Region Västerbotten fick ansvaret för att motta och fördela det statliga anslaget till regional kulturverksamhet i Västerbottens län i enlighet med förordningen SFS 2010:2012.¹

Syftet med kultursamverkansmodellen är dels att främja att de nationella kulturpolitiska målen uppnås, dels att ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Som ett underlag för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet ska en flerårig regional kulturplan utarbetas i samverkan med länets kommuner och i samråd med länets professionella kulturliv, civilsamhälle och folkrörelser. Kulturplanen ska beskriva prioriteringar för den regionala kulturpolitiken inom sju konstområden:

- Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- Regional museiverksamhet
- Regional biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- Konst- och kulturfrämjande verksamhet
- Regional enskild arkivverksamhet
- Filmkulturell verksamhet
- Hemslöjdsfrämjande verksamhet

Den kulturella infrastrukturen

Västerbottens län är Sveriges till ytan näst största region. 12 av regionens 15 kommuner har mindre än 10 000 invånare och 73 procent av regionens drygt 260 000 invånare bor i de två största kommunerna Umeå och Skellefteå. Regionens invånare är Västerbottens läns viktigaste resurs. Deras kreativitet och kompetens är central för regionens framtid och Region Västerbotten vill bidra till att skapa livsmiljöer som attraherar fler att vilja bo och verka i länet. Idag flyttar människor i hög utsträckning till städer och platser där det erbjuds god samhällsservice, attraktiva boendemiljöer och goda sociala strukturer, i vilket bland annat ingår ett aktivt förenings- och kulturliv. Visionen för regionens utvecklingsarbete så som den uttrycks i den regionala utvecklingsstrategin är att "från kust till fjäll skapa en hållbar attraktiv region". För att nå framgång i utvecklingsarbetet ska mångfald och jämställdhet genomsyra alla insatser.

Kulturlänet Västerbotten kännetecknas av starka kulturinstitutioner, drivande och engagerade kulturskapare, ett aktivt föreningsliv, en betydande samisk kultur, en rik berättartradition och en levande folkbildningstradition. Region Västerbotten har i uppdrag att ansvara för regional kulturverksamhet, inklusive regionala resurscentrum för biblioteksutveckling och film och rörlig bild genom Länsbiblioteket i Västerbotten och Film i Västerbotten. Region Västerbotten är delägare i fem kulturbolag; NorrlandsOperan AB, Skellefteå museum AB, Skogsmuseet i Lycksele AB, Västerbottens museum AB och Västerbottens-teatern AB. I den regionala kulturverksamheten ingår också arkivverksamhet och regional konsulentverksamhet inom områdena dans, konst, musik, mångkultur, amatörteater, slöjd och teater.

De regionala kulturverksamheterna tillsammans med de professionella kulturskaparna, kommunala kulturverksamheter, de fria producenterna och länets folkrörelser – föreningar, organisationer, idrottsrörelsen och andra ideella intressen – utgör tillsammans regionens kulturella infrastruktur. Dynamiken i regionens kulturliv förutsätter att alla delar i denna infrastruktur ges möjlighet att utvecklas. Folkhögskolornas utbildningar och kopplingen mellan kultur och högre utbildning och forskning är också väsentliga delar i den kulturella infrastrukturen.

Viljan att engagera sig är stark i regionen. På till exempel folkbildningsområdet ligger Västerbottens län statistiskt sett högst

Peter Kajlinger som Monterone i NorrlandsOperans uppsättning av Rigoletto 2015.
Fotograf: Mats Bäcker.

1. Enligt denna förordning ska det finnas en flerårig kulturplan som underlag för statens bidragsgivning till regional kulturverksamhet och den ska tas fram i samverkan med länets kommuner och i samråd med länets professionella kulturliv och folkrörelser.

i landet. I regionen finns ett brett arrangörsnät bestående av lokala musik- och teaterföreningar. De kulturarrangemang och föreställningar som anordnas besöks också av en hög andel av befolkningen. Inomregionala nätverk för lokala arrangörsföreningar är ett framgångsrikt sätt att koordinera tillgången till ett kulturutbud av hög kvalitet på många och i storlek och förutsättningar varierande platser. Den muntliga och litterära berättartraditionen tas tillvara inom bland annat scenkonsten och museerna och bidrar också till att profilera länet som besöksmål.

Umeå universitet har flera utbildningsprogram som rör kultursektorn, till exempel Biblioteks- och informationsvetenskap, Kulturanalysprogrammet och Manusutbildningen för film, tv och nya medier. HUMlab är en gränsöverskridande mötesplats på campus som förenar humanistisk och teknisk forskning med konstnärligt skapande och forskning. Vid Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå bedrivs bland annat skoglig och skogshistorisk utbildning och forskning. Vid Konstnärliga campus i Umeå samlas, vid sidan av Bildmuseet, Designhögskolan, Konsthögskolan, Arkitekthögskolan och HUMlab-X kring den nya kreativa mötesplatsen Sliperiet. I Skellefteå finns program för datorspelsutveckling, scenografi och attributmakeri. Tillsammans med Luleå tekniska universitet, som bland annat ansvarar för skådespelar- och musikutbildningar i Luleå respektive Piteå, finns flera starka kopplingar mellan kultur, utbildning och forskning i regionen.

*Knut-Sigurd Bygland som författaren Pierre Gringoire i Västerbottensteaterns uppsättning av Ringaren i Notre Dame, sommaren 2015.
Fotograf: Patrick Degerman.*

Kulturpolitiska utgångspunkter

Nationella kulturpolitiska mål

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå dessa mål ska kulturpolitiken

- främja allas möjligheter till kulturopplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

Regionala kulturpolitiska mål 2016–2019

Region Västerbottens övergripande kulturpolitiska mål är att alla invånare har tillgång till ett regionalt kulturutbud av hög kvalitet och erbjuds likvärdiga möjligheter att skapa och utöva kultur, samt har likvärdiga förutsättningar att påverka, delta och medverka i samhällslivet. Kulturpolitiken bedrivs utifrån ett synsätt baserat på kulturens grundläggande egenvärde och den konstnärliga friheten. Kulturen ska vara fri, dynamisk och ifrågasättande.

Kulturella värden, det vill säga estetiska, andliga, sociala, historiska och symboliska värden, liksom mångfald, är viktiga för samhällsutvecklingen. Dessa värden är också viktiga för individers personliga utveckling och de bidrar till goda förutsättningar för både hälsa, livsmiljö, regional tillväxt och demokratisk utveckling. Goda och jämlika möjligheter att utveckla kreativitet och engagemang har många positiva effekter på samhället och dess utveckling.

Region Västerbotten har följande fyra kulturpolitiska mål för perioden 2016–2019

- främja utvecklingen av en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur i regionen
- främja barn och ungas delaktighet och inflytande i utvecklingen av kulturlivet
- främja förbättrade villkor för professionella kulturskapare och ett utbud som kännetecknas av kvalitet, mångfald och förnyelse
- främja kultur och kulturarv som drivkraft för regionens utveckling och attraktivitet

Regional utvecklingsstrategi 2014–2020

I den regionala utvecklingsstrategin anges möjligheten att skapa och uppleva kultur som en viktig grundförutsättning för samhällsutveckling. Målsättningen kopplat till kultur är att regionens utvecklingsarbete ska bidra till att skapa goda förutsättningar för ett rikt och mångfacetterat kulturliv med bredd, spets och djup som kan upplevas och utövas i hela länet.

Regionplan 2015–2020

Region Västerbotten har sedan januari 2011 i uppdrag att arbeta för ett utvecklat och mångsidigt kulturliv i Västerbottens län. Genom helhetssyn, initiativtagande och strategisk medfinansiering ska Region Västerbotten bidra till förnyelse, mångfald och utveckling av kulturverksamheter och kulturprojekt. Region Västerbotten ska särskilt bidra till att alla invånare har tillgång till ett regionalt kulturutbud av hög kvalitet och erbjuds likvärdiga möjligheter att skapa och utöva kultur, samt har likvärdiga förutsättningar att påverka, delta och medverka i samhällslivet.

Skuggteaterns gripande pjäs "I am not a girl" hade premiär senhösten 2014 i Umeå. I rollerna bland andra Magnus Nilsson-Mäki. Fotograf: Thomas Ivarsson.

Regionala behov och utmaningar

Arbetet med att ta fram en ny kulturplan inleddes i september 2014. Samråd och dialog med kommuner, regionala kulturverksamheter, professionella kulturskapare och föreningslivet har varit en viktig förutsättning för detta. Under arbetet med kulturplanen genomfördes kulturdialoger i samtliga av länets femton kommuner. Parallellt har det anordnats möten med professionella kulturskapare, med företrädare för länets nationella minoriteter och urfolket samerna, kulturföreningar och med de regionala kulturverksamheternas företrädare. Genom dessa möten och samtal har Region Västerbotten kunnat skapa sig en bild av behov och utmaningar utifrån olika aktörers plattformar, perspektiv och verksamheter som i sin tur utgör en av grunderna för regionens kulturpolitiska riktning de kommande åren. För att kunna uppnå de nationella kulturpolitiska målen finns av Kulturrådet benämnda tvärfrågor som ska beaktas i allt utvecklingsarbete – barns och ungas rätt till kultur, jämställdhet, tillgänglighet, internationalisering och interkulturellt arbete, nationella minoriteter och hbtq. Tvärfrågorna utgör också en del av de regionala behoven och utmaningarna.

I kapitlet presenteras och beskrivs de identifierade behoven och utmaningarna inom kulturområdet i Västerbottens län för perioden 2016–2019.

Utvecklad samverkan

Samverkan mellan kommuner, folkrörelseorganisationer, folkbildningen, forskning, de regionala kulturverksamheterna och professionella kulturskapare är en viktig nyckel till att utveckla kulturens roll i lokalsamhället och därmed hela regionen. Region Västerbotten lyfts fram som en viktig resurs för att samordna och förmedla kunskap, kontakter, kompetens, mötesplatser och dialoger. Vid sidan av de verksamheter som idag ingår i kultursamverkansmodellen finns inomregional samverkan mellan länets kommuner, i samordnade musik- och teaterföreningar och genom folkbildningens insatser. Folkbiblioteken är viktiga kulturarrangörer och bibliotekssamverkan i länet är väl utbyggd. Att fortsatt stimulera befintliga nätverk i länet och att främja nya former av samverkan är ett viktigt strategiskt tillvägagångssätt i arbetet för att bidra till att alla invånare har tillgång till ett regionalt kulturutbud av hög kvalitet och erbjuds likvärdiga möjligheter att skapa och utöva kultur. De länsövergripande samarbetena mellan de fyra länen i norra Sverige bör också fördjupas ytterligare.

Exempel på etablerade nätverk för samverkan är Arkivnätverk Umeå, KMV – samrådsgrupp för kulturmiljövården mellan länets museer och Länsstyrelsen Västerbotten, Umeåregionens kulturarbetsgrupp, Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans, NMD, Norrscen, Musik i norr, Barn- och ungukulturgruppen (BUNGK), Nätverket för filmaktörer i norra norden, MOTILL, Riksteatern Norra, Teatercentrum Norra, Folkbildning Västerbotten och Umeåregionens bibliotekssamverkan, Mina bibliotek samt V8-biblioteken – biblioteken i Västerbottens inland.

Kultur av, med och för barn och unga

Unga människor ska i högre utsträckning vara delaktiga och ha inflytande över länets kulturliv och ses som en resurs i länets utvecklingsarbete. Det finns ett behov av en regionalt hållbar struktur som säkerställer att ungas perspektiv tillvaratas. I samband med arbetet med den regionala kulturplanen har separata kulturdialoger genomförts med unga i länet. Prioriterade utvecklingsfrågor som lyfts fram är behovet av arrangörs- och idéutvecklingsinsatser, mötesplatser mellan unga och beslutsfattare och länsövergripande forum där målgruppen, kulturinstitutioner, folkbildning och andra aktörer på området kan mötas och hitta samverkansmöjligheter.

Kulturföreningsaktiva personer mellan 20 och 30 år står för en viktig del av regionens kulturutbud, och är ofta de aktörer som i sin tur inspirerar och motiverar unga att engagera sig och ta plats i kulturlivet. Det finns ett behov av att främja förutsättningar för målgruppen att verka både i befintliga och nya strukturer.

Kultur- och musikskolor finns i fjorton av länets femton kommuner. Utmaningarna i kommunerna skiljer sig åt. Det kan till exempel handla om att kunna minska köerna och möta upp efterfrågan av undervisning i vissa instrument eller andra kulturformer som till exempel dans eller teater. Dialogerna visar att samverkan mellan skolverksamhet och regional kulturverksamhet kan ge förutsättningar för att kultur kan bli en del av ett livslångt lärande, genom att bidra till att fler barn och unga under skoltid får ta del av kultur i olika former, möta professionella kulturskapare och ges möjlighet att utveckla det egna skapandet.

Jämlikhet och inkludering

En utgångspunkt² för kulturplanen är att främja tillgången till

kultur för att alla ska kunna ta del av kulturlivet. I vissa frågor, och vid vissa tidpunkter avser dock Region Västerbotten att särskilt initiera utvecklingsarbete för att arbeta med ett specifikt område eller fråga i relation till diskrimineringsgrunderna. I kommundialogerna har förutsättningarna för att involvera och inkludera fler varit en återkommande diskussionsfråga. Kulturens möjligheter att bidra till välkommandet av bland annat nyanlända flyktingar och ensamkommande barn och unga är ett exempel. Här finns ett behov av att synliggöra och sprida goda exempel och erfarenhetsutbyten mellan kommuner och kulturlivets aktörer, men också mellan kommuner och regioner nationellt.

Region Västerbotten bedriver mångkulturverksamhet i syfte att bredda länets kulturutbud, rekrytering och publik. Utifrån ett demokratiskt och kulturellt perspektiv är det viktigt att hitta metoder för att uppnå detta. En fortsatt utveckling av mötesplatser för interkulturell dialog behövs på både kommunal och regional nivå. Det handlar bland annat om att bidra till att öka kunskapen om arbetssätt och metoder som kan synliggöra och förändra strukturer och system som hindrar personer att ta del av och vara en del av kulturlivet. Det är angeläget att synliggöra hur normsystem skapar olika förutsättningar för människor att delta. Med kunskap om olika perspektiv och förhållningssätt till dessa frågor som i grunden handlar om mänskliga rättigheter kan vi öppna upp för samtal om ungas delaktighet, hbtq- och jämställdhetsfrågor och minoritetskulturer som på sikt kan bidra till utvecklingen av ett offentligt kulturliv av, med och för alla.

Tillgänglighet

En viktig målsättning är att kulturlivet ska bli mer tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Det ska vara möjligt att på lika villkor kunna välja att utöva, uppleva och ta del av konst och kultur. Det finns fortfarande många hinder i samhället för att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att delta i kulturlivet, sådana hinder måste tas bort så att kulturlivet blir mer tillgängligt och jämlikt. Kulturrådet är sektorsansvarig myndighet inom kulturområdet och har i uppdrag att se till att tre delmål uppfylls inom myndighetens ansvarsområde. Delmålens krav är kopplade till statliga anslag för kultur, både direkt från Kulturrådet och de statliga anslag som fördelas inom kultursamverkansmodellen. Delmålen gäller handlingsplaner för tillgänglighet, enkelt avhjälpta hinder och tillgänglig webb.

I Digital Agenda för Västerbotten 2014–2020 nämns att kulturella och kreativa yttringar spelar en stor roll såväl socialt som ekonomiskt. Den digitala tekniken har i grunden förändrat möjligheterna att skapa, sprida och ta del av konst och kultur. Det är exempelvis möjligt att i realtid visa scenkonst till en vidare pu-

blik genom att digitalisera produktionerna. Förutom en större spridning ökar det också möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att ta del av kulturutbudet.

Det finns behov av fortsatt uppföljningsarbete på området och Region Västerbotten ska verka för att krav på ökad tillgänglighet formuleras i regionala uppdrag till kulturverksamheter och i övrig bidragsgivning.

Kulturell infrastruktur och utbud

Region Västerbottens uppdrag är att främja tillgången till ett kulturutbud och kulturarv av hög konstnärlig kvalitet för länets invånare, oavsett var man bor i länet. De geografiska förutsättningarna leder dock till att tillgången till kultur är ojämnt fördelat i regionen. Det är en komplex struktur av inbördes relaterade förutsättningar som möjliggör tillgången till professionell kultur i länets femton kommuner, vilket också kräver en utvecklad samverkan mellan bland annat de regionala kulturverksamheterna, lokala arrangörsföreningar, folkbildningen, professionella kulturskapare och kommunerna. Inomregionala nätverk för lokala arrangörsföreningar är ett framgångsrikt sätt att koordinera tillgången till ett kulturutbud av hög kvalitet på många och varierande platser i regionen.

Distributionssystem och förmedlingen av scenkonst inom och mellan de fyra Norrlandslänen varierar. Att utveckla nya sätt och metoder och öka samverkan mellan olika instanser är ett behov som lyfts fram och som också med fördel kan inkludera digitala komplement. Nätverket Norrscen har de senaste åren drivit ett utvecklingsprojekt gällande turnéstöd för turnéer utanför det egna länet enligt samma principer som gäller för musikteater och dans genom Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans, NMD. Det finns ett gemensamt behov av att permanenta detta stödsystem i de fyra Norrlandslänen.

Ett starkt producentled är direkt relaterat till ett starkt arrangörsled och folkrörelselänet Västerbotten har ett av landets livskraftigaste arrangörsnätverk med arton arrangerande teater- och musikföreningar spridda över hela länet. Nätverket förstärks av Riksteatern Norra som består av de fyra Norrlandslänens länsteaterföreningar, ett antal arrangerande Folkets hus och parker, bygdegårdsföreningar, byaföreningar med mera. Tillkomsten av nya arrangörsföreningar som arbetar med scenkonst behöver främjas och det behövs fler arrangörer som arbetar med yngre målgrupper. För att behålla arrangörsledets engagemang är utbildning och återkommande mötesplatser viktiga faktorer. Det är också avgörande att kommunernas verksamhetsmedel till arrangörsföreningar främjar ekonomisk och verksamhetsmässig stabilitet.

2. För alla; oavsett kön, könsidentitet, könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk bakgrund.

Nationella minoriteter och urfolket samer

De nationella minoriteterna i länet; sverigefinnar, tornedalingar, romer, judar och urfolket samer, ska enligt språk- och minoritetslagarna ges förutsättningar att utveckla och stärka sina respektive minoritetsspråk. Det är också angeläget med kultursatsningar och stärkta förutsättningar för konstnärligt skapande på minoritetsspråk inom olika konstnärliga uttryck. I det regionala samrådsförfarandet mellan Västerbottens läns landsting och de nationella minoriteterna där också Region Västerbotten deltar, finns idag ett forum för samtal om kultursatsningar. Inför framtagandet av kulturplanen hölls också en särskild kulturdialog med representanter för de nationella minoriteterna och samerna. I dialogen med de organisationer, föreningar och nätverk som representerar de nationella minoriteterna och samer i regionen tydliggörs behovet av att ge tillträde till och möjlighet för fler att ta plats på kulturens arenor.

I samisk kultur ingår både utövande av konstarter som jojk, konsthantverk, dans, teater och film som identitetsstärkande faktorer som utövande av duodji (samisk slöjd), samisk idrott, samisk media, samiska språk, samiska näringar och samiska levnads- och förhållningssätt. Det finns ett behov av att stärka och utveckla förutsättningar för den samiska kulturens utveckling, att synliggöra samiskt konstnärskap och ge förutsättningar för konstnärligt skapande inom alla konstområden.

Professionella kulturskapare och konstnärligt skapande

Ett vitalt, dynamiskt och hållbart kulturliv i regionen beror i hög grad på huruvida professionella kulturskapare ser det som möjligt att verka och leva här. En ökad professionalism och kunskap inom konst- och kulturområdet ifråga om skäligen ersättningsnivåer och arbetsvillkor är prioriterat. På sikt är kunskapen om ekonomiska villkor och möjligheter inom kulturområdet av betydelse för regional tillväxt och utvecklingen av kulturella och kreativa näringar. En viktig förutsättning för att kunna behålla kulturskapare i regionen, eller locka dem att återvända, är att kunna erbjuda goda möjligheter till kompetensutveckling och fördjupning. I dialogen framhävs bland annat ett behov av platser som rymmer både möten och skapande arbete. Plattformar där den enskilda kulturskaparen kan komma i kontakt med individer och nätverk även från andra konstområden i frågor som rör produktion och det egna utövandet. Regionens professionella kulturskapare ser gärna att Region Västerbotten vidareutvecklar sitt arbete med att främja mötesplatser för dialog och samverkan.

Mångfald i kulturlivet stärks av att professionella kulturskapare ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och kompetens i regionen, till exempel genom tillgång till fortbildning, verkstäder, träningslokaler och residensverksamhet där konstnärer erbjuds

vistelse för koncentrerat arbete, med mera. Internationella utbyten och möjlighet att synliggöra regionens konst och kultur i internationella sammanhang är också åtgärder som bidrar till att utveckla regionens professionella kulturskapare. Det finns en ökad efterfrågan av stöd och rådgivning i frågor som rör företagandets villkor inom de konstnärliga yrkena och behov av att stärka samverkan mellan professionella kulturskapare inom olika konstformer, liksom samarbeten mellan dem och de regionala kulturverksamheterna. I detta sammanhang är det viktigt att också lyfta fram gränssnittet mellan kulturpolitikens ansvar och befogenheter och det konstnärliga innehållet.

Kulturrådet arbetar för att nätverk av svenska fristäder bildas. Målet är att ge möjlighet för fler författare, dramatiker, journalister och andra professionella skribenter men även kulturarbetare från andra konstområden som lever under svåra förhållanden att under minst ett år kunna utveckla sin verksamhet i Sverige. En viktig uppgift för fristaden är att ge möjlighet till arbetsro, kollegial och social gemenskap, översättningsmöjligheter och självständigt arbete fritt från påtryckningar och trasslerier.

Internationalisering och interkulturellt arbete

Internationellt arbete sker inom ramen för de regionala kulturverksamheterna, vilket bidrar till ett dynamiskt kulturliv, konstnärlig förnyelse och en mångfald i kulturutbudet. Internationella samarbeten sker i hela länet och i flertalet kommuner. EU:s utvecklingsfonder och program bidrar till utvecklingen av europeiska samarbeten, liksom de nordiska kulturfonderna.

Region Västerbotten deltar i olika nätverk, organisationer och samarbeten, bland annat i Assembly of European Regions (AER), i syfte att tillsammans med andra regioner i Europa kunna enas om och framföra gemensamma ställningstaganden i viktiga frågor och skapa förutsättningar för samverkansprojekt. Region Västerbotten är också medlem i det kulturpolitiska nätverket Les Rencontres.

Regionens geografiska läge innebär goda möjligheter till kulturellt utbyte och samverkan med finska och norska partners i Kvarkeområdet, i Sápmi, vänlandet Karelska republiken och Barentsområdet. Joint Working Group on Culture (JWGC) är en arbetsgrupp för kultursamverkan där regionala och nationella myndighetsföreträdare från alla Barentsregioner i norra Sverige, Norge, Finland och Ryssland deltar. Ett ökat kulturellt utbyte och samverkan i Europa mellan såväl professionella kulturskapare som de regionala kulturinstitutionerna är viktigt. Både som ett medel för ökade kontakter och förståelse mellan folken men också som ett led i att främja konstnärlig förnyelse och utveckling.

Kulturella näringar och attraktiva miljöer

Kulturella och kreativa näringar³ har stor betydelse för regional och lokal utveckling. De utgör en betydande resurs i värdeskapande inom andra företagsbranscher och i skapandet av goda livsmiljöer och arbetstillfällen. De kulturella och kreativa näringarnas betydelse för innovation i allmänhet lyfts fram i den nationella innovationsstrategin. Mycket tyder på att branschens tillväxt kommer att fortsätta och därmed kommer också dess bidrag till regional utveckling att öka. Det behövs dock strukturer för att stödja denna utveckling där kunskap om de kulturella och kreativa näringarnas många olika affärsmodeller kan ligga till grund för åtgärder som bidrar till förnyelse och tillväxt. I Västerbotten har en rad satsningar på kulturella och kreativa näringar med syfte att främja branschens utveckling genomförts de senaste åren. En särskild handlingsplan för området togs fram för åren 2011–2015. För att främja och tillvarata den kompetens som finns i länet behöver branschen i Västerbotten stärkas ytterligare. Insatser med utgångspunkt i regionala behov och ökad samverkan med näringslivet bedöms bidra till hållbar tillväxt och en mängd synergier. En förutsättning för denna utveckling är en uppföljning av de tidigare insatserna och upprättande av en ny handlingsplan som prioriterar och samordnar framtida satsningar och kompetensutveckling av länets företag inom kulturella och kreativa näringar.

Trots ett stort intresse från besökare och en rikedom av kulturmiljöer och besöksmål i regionen tycks efterfrågan inte möta utbudet. Genom att skapa, underhålla och göra attraktiva miljöer tillgängliga främjas såväl tillväxt och arbetsmarknad som själva kulturmiljön i sig. Vårdade, tillgängliga och genomtänkta kulturmiljöer som erbjuder utmanande och överraskande berättelser har en stor outnyttjad potential som framtida attraktiva besöksmål.

3. Tillväxtverket räknar med följande branschområden inom kulturella och kreativa näringar: Arkitektur, dataspel, design och formgivning, film, foto, konst, kulturarv, litteratur, media och marknadskommunikation, mode, musik, måltid, scenkonst, slöjd och konsthantverk samt upplevelsebaserat lärande.

Regionala kulturpolitiska mål och insatsområden 2016–2019

De regionala kulturpolitiska målen och insatsområdena har formulerats mot bakgrund av den nationella kulturpolitiken och utifrån regionala behov och utmaningar som framkommit i samband med kommundialoger och övriga samrådsmöten, i remissvaren till ny kulturplan samt ägardirektiven och de regionala kulturverksamheternas utvecklingsområden.

Insatsområdena utgör den gemensamma riktningen som Region Västerbotten och de regionala kulturverksamheterna som erhåller anslag inom ramen för kultursamverkansmodellen ämnar styra mot och måluppfylla under perioden 2016–2019.

Mål 1. Främja utvecklingen av en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur i regionen

Region Västerbotten vill främja möten mellan olika kulturer och återspegla mångfalden i regionen, där alla delar av verksamheten präglas av mångfald, jämställdhet och tillgänglighet.

Ett rikt och mångfacetterat kulturliv behöver bredd, spets, djup och möjligheter att upplevas och utövas i hela länet. En mångfald i utbudet är angeläget, och kräver också en god struktur för förmedling av konst och kultur som ger förutsättning för variation. I arbetet för välfärd, delaktighet och demokrati är kulturell mångfald i kulturlivets organisationer och publik också viktigt. Den offentligt finansierade kulturen ska vara demokratisk, i betydelsen att den ska vara tillgänglig och angelägen för alla.⁴ Kulturpolitiken ska främja alla människors möjlighet att uppleva och ta del av konst och kultur.

Kulturliv och kulturmiljöer spelar en nyckelroll när det gäller platser som människor väljer att vilja bo och verka i, att längta till eller att besöka. Kulturmiljöerna stärker den gemensamma identiteten och ger människor en möjlighet till förankring i historien som i sin tur kan öka förståelsen av samtiden.

Insatsområden för att främja utvecklingen av en tillgänglig och jämlik kulturell infrastruktur i regionen

- främja de regionala kulturverksamheternas arbete rörande normkritik, jämlikhet- och inkluderingsfrågor samt utveckla metoder för uppföljning och utvärdering
- bidra till att utbudet av nyskapande och kvalitativ konst och kultur ska bli en angelägenhet för fler
- främja nya projekt och initiativ där personer med annan etnisk eller kulturell bakgrund är delaktiga och har inflytande i det regionala kulturlivet
- stärka och utveckla förutsättningar för samisk kultur och kulturarv samt övriga nationella minoriteters kultur genom bland annat samarbeten och projekt
- förbättra samordningen av arrangörsfrämjande åtgärder och utveckla en gemensam regional strategi för arrangörsutveckling i regionen
- utveckla ökad producent- och turnésamverkan mellan Norrlandslänen
- initiera en strategisk samrådsgrupp för politiker, tjänstmän och verksamheter för fortsatt och fördjupad samverkan med kommunerna
- främja utveckling och användning av digitala plattformar och digital teknik
- tillvarata erfarenheter av det europeiska kulturhuvudstadsåret 2014

Mål 2. Främja barn och ungas delaktighet och inflytande i utvecklingen av kulturlivet

Region Västerbotten vill främja barn och ungas delaktighet och inflytande och att denna målgrupp ska prioriteras.

Barn och unga ska kunna delta i kulturlivet utifrån likvärdiga förutsättningar, och i detta ingår både rätten till eget kulturutövande och möjlighet att vara delaktig i planering och genomförande. Den regionala kulturpolitiken ska verka för att det finns tillgång till ett varierat kulturutbud för barn och unga i alla delar av regionen. Det pedagogiska arbetet som de regionala kulturverksamheterna bedriver utvecklas kontinuerligt i dialog med skolorna i regionen. De statliga medel som är avsatta för att främja kultur i skolan är en resurs i sammanhanget och möjliggör samarbeten mellan skola, professionella kulturskapare och

Hemslöjdskonsulenter i de fyra Norrlandslänen initierade inför kulturhuvudstadsåret den nydanande slöjdställningen Next Level Craft som öppnade på Västerbottens museum i Umeå och därefter gick på turné. Fotograf: Annso Gran.

4. För alla; oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk bakgrund.

de regionala kulturverksamheterna. Det finns emellertid en risk att unga vuxnas behov osynliggörs när enbart skolan lyfts som arena för kulturutövande. I de samtal som förts med unga vuxna i regionen, bland annat genom projektet Ung kultur Västerbotten, lyfts behovet av ett mer långsiktigt strategiskt arbete för att stärka unga vuxnas förutsättningar att skapa och uppleva kultur på egna villkor och oavsett var man bor i regionen. Även möjligheten att få stöd till att skapa egna arrangemang har lyfts fram samt behovet av scener och kreativa mötesplatser.

Insatsområden för att främja barn och ungas delaktighet och inflytande i utvecklingen av kulturlivet

- utveckla dialog, nätverk och stöd till unga arrangörer och aktörer som initierar kulturarrangemang för unga
- bidra till ökad samverkan i frågor som rör integration och inkludering av unga människor
- utveckla mötesplatser och främja kunskapsutveckling inom barn- och ungdomsområdet
- bidra till att utjämna skillnader i regionen i fråga om tillgång till kultur för barn och unga – både vad gäller möjligheter till eget skapande och möjligheter att ta del av kulturupplevelser
- främja samverkan mellan kulturföreningar och de regionala kulturverksamheterna
- bidra till en regional struktur där ungas perspektiv tillvaratas i det regionala kulturlivet

Mål 3. Främja förbättrade villkor för professionella kulturskapare och ett utbud som kännetecknas av kvalitet, mångfald och förnyelse

Region Västerbotten vill bidra till att Västerbottens län är en attraktiv miljö för kulturskapare att bo och verka i, där professionalitet och yrkeskunnande stimulerar till konstnärlig förnyelse. Region Västerbotten vill också främja internationella utbyten, projekt och samverkan.

Professionella kulturskapare, tillsammans med amatörkulturens aktörer, är med sin kompetens och kreativitet inte bara viktiga för kulturlivets utveckling, utan bidrar också till regionens attraktivitet och utveckling. Genom att ge plats för både bredd och spets i det kreativa skapandet ges förutsättningar för ett långsiktigt starkt kulturliv, mångfald i utbud och uttryck, kvalitet och konstnärlig förnyelse.

Insatsområden för att främja förbättrade villkor för professionella kulturskapare och ett utbud som kännetecknas av kvalitet, mångfald och förnyelse

- främja förutsättningar för professionella kulturskapare genom bland annat mötesplatser och kunskapshöjning
- verka för en fortsatt och utvecklad residensverksamhet i regionen
- genom nätverk, bilaterala samarbeten och projekt främja nationella/internationella utbyten för professionella kulturskapare och regionala kulturverksamheter inom alla konstområden
- verka för utveckling av regionalt resurscentrum, där en mångfald av konstformer beaktas
- främja arbetet i länets kommuner för fristäder

Mål 4. Främja kultur och kulturarv som drivkraft för regionens utveckling och attraktivitet

Region Västerbotten ska bidra till regionens attraktivitet och utveckling. Kulturens egenvärde är en grundförutsättning för den regionala kulturpolitiken men kultur har också en viktig roll inom andra politikområden, bland annat i förhållande till regional utveckling, näringslivsutveckling och besöksnäringen.

Det är betydelsefullt att andra aktörer i samhället engagerar sig i kulturlivet. Det är en central uppgift för Region Västerbotten att skapa förutsättningar för ökad samverkan inom kultursektorn, men också mellan kultur och andra samhällssektorer, dels för att kultur ska bli tillgänglig för fler, dels för att stärka regionens attraktivitet.

Insatsområden för att främja kultur och kulturarv som drivkraft för regionens utveckling och attraktivitet

- initiera en uppföljning av tidigare insatser och upprätta ny handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i dialog med aktörer inom branschen i regionen
- initiera och utveckla en strategisk samverkan mellan kultur, forskning och näringsliv
- stimulera kompetensutveckling inom entreprenörskap gällande kulturella och kreativa näringar
- stödja initiativ som främjar internationalisering av regionens företag inom de kulturella och kreativa näringarna
- utvärdera och utveckla det kulturturistiska arbetet i Västerbottens län
- verka för att regionens kulturarv kan brukas av en bred allmänhet genom ökad delaktighet
- fortsatt främja en kvalitativ, professionell arena för dokumentärfotografi och film

Hans Johansson på Dahlgqvists bageri i Skellefteå förbereder tunnbrödsbak. Fotograf: Krister Hägglund, Skellefteå museum.

Kulturpolitisk organisation

Region Västerbotten

Region Västerbotten ansvarar för den regionala kulturverksamheten sedan år 2011. Förbundsfullmäktige har tillsatt en kulturberedning som har till uppgift att vara beredningsorgan till förbundsstyrelsen inom uppdraget att bedriva regional kulturverksamhet och som även ska verkställa av styrelsen givna uppdrag. Kulturberedningen utövar den politiska styrningen av Länsbiblioteket i Västerbotten och Film i Västerbotten. Region Västerbotten ska som regionalt organ utveckla och stimulera kulturaktiviteter som bedrivs i kommunerna, av organisationslivet, av regionala kulturverksamheter och det fria kulturlivet. Arbetet utförs genom aktivt ägande i bolag, verksamheter och projekt i egen regi, bidrag till organisationer, medfinansiering av projekt samt deltagande i nätverk och processer. Arbetet sker i samverkan med aktörer i och utanför länet, både nationellt och internationellt.

Västerbottens läns landsting

Västerbottens läns landsting, som är en av medlemmarna i Regionförbundet Västerbottens län, beslutade i juni 2010 att den verksamhet som landstinget bedrev inom regional kulturverksamhet skulle överföras till Region Västerbotten som från 1 januari 2011 har i uppdrag att genomföra och verka inom detta område.

Länsstyrelsen Västerbotten

Länsstyrelsen har ett myndighetsansvar för kulturmiljövården i länet som innefattar tillsyn av länets lagskyddade kulturmiljöer och kulturlämningar. Arbetet bedrivs i nära samarbete med bland annat länets museer. Det gemensamma målet är att kulturmiljön ska bevaras och brukas som en naturlig del av den hållbara utvecklingen och tillväxten. Länets kulturmiljöer ska ses som en resurs för regional tillväxt, ett långsiktigt hållbart samhälle, attraktivitet, turism, folkhälsa och kulturella näringar. Kulturmiljöverksamheten i länet bygger på ett brett samarbete mellan Länsstyrelsen, länets museer och konsulter inom kulturmiljöområdet, samt med kommuner, ideella organisationer, kulturmiljövårdande stiftelser och besöksnäringens aktörer. Arbetet har en tydlig utgångspunkt i de från 1 januari 2014 gällande nationella målen för kulturmiljöarbetet: ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas, människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön, ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser samt en helhetssyn på

förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Länsstyrelsens målsättning är att bygga upp medvetenheten om, och öka omvärldens engagemang för, länets kulturmiljövården och deras betydelse för ett långsiktigt hållbart och inkluderande samhälle. På delegation från Riksantikvarieämbetet beslutar Länsstyrelsen också om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer i länet. Information och kunskapsförmedling är prioriterat och tre webbaserade informationsportaler har byggts upp i samverkan med länets museer: Sevärt i Västerbottens län – en modell för regional kulturarvsturism, Hålla hus – regional informationscentral för byggnadsvård, Spår av 10 000 år – kunskapsuppbyggnad för det historiska landskapet.

Kommunerna i Västerbottens län

Kommunerna är självbestämmande när det gäller utformningen av den lokala kulturpolitiken och har ansvar för lokal utveckling av verksamheter och projekt. Utbud och infrastruktur skiljer sig åt mellan kommunerna. Lycksele kommun, Skellefteå kommun och Umeå kommun är tillsammans med Region Västerbotten huvudman för de regionala kulturbolagen. Musikskolor, kulturskolor, bibliotek, studieförbund, föreningsliv och enskilda professionella kulturskapare bygger tillsammans det lokala kulturlivet, utifrån respektive kommuns särskilda förutsättningar. De kommunala kulturverksamheterna i länet är organiserade på olika sätt. Kulturfrågorna ingår tillsammans med fler politikområden i de flesta kommunerna med undantag för Skellefteå kommun och Umeå kommun, som har särskilda kulturnämnder.

Bjurholms kommun

Kulturavdelningen är en egen avdelning tillhörande kultur- och utbildningsförvaltningen. Verksamheten leds politiskt av kultur- och utbildningsnämnden. Till avdelningen hör bibliotek, kulturarrangemang och musikskola. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Konstvägen 7 älvar, Bjurholms hembygdsförening, Kulturföreningen BiKupan, Bjurholms berättarakademi, Warner Oland Academy. Kulturdiallog 19 februari 2015.

Dorotea kommun

Kultur- och utbildningsnämnden ansvarar för kulturverksamheten i kommunen. I verksamheten finns bibliotek, kulturarrangemang och musikskola. Kommunens målsättning är att

varje barn årligen ska få uppleva en professionell teater-, dans- eller musikföreställning. Dorotea är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Dorotea hembygdsförening, Dorotea konstförening, Konstvägen 7 älvar, Dorotea Musik- och Riksteaterförening. Kulturdiallog 30 mars 2015.

Lycksele kommun

Kommunstyrelsen ansvarar för kulturverksamheten. I verksamheten ingår bibliotek, kulturarrangemang och musikskola samt fördelning av verksamhets- och arrangemangsbidrag. Lycksele är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Gammplatsen med Skogsmuseet i Lycksele AB, Lycksele hembygdsförening och Lycksele Sameförening. Lycksele Musik & Teaterförening som ingår i arrangörsnätverket MOTILL, Lycksele Ateljé och Lycksele Konstförening. Dessutom ett stort antal musikföreningar, hembygdsföreningar och andra kulturella föreningar, konstnärshemmet Tuggengården, Underjordskyrkan i Kristineberg, Björngrottan, Stöttingfjället, Kulkulturmånad, Sámiien Biejvieh-Fahkoeh – Samiska kulturdagar. Kulturdiallog 3 februari 2015.

Malå kommun

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för kulturverksamheten. I den ingår bland annat bibliotek, musikskola, fritidsgård, fördelning av kulturbidrag samt uthyrning av lokaler. Malå är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Malåbygdens kulturförening, Malå teaterförening, Bio på Forum, Sagabiografen i Adak, Malå hembygdsförening, Lappstan, Koppsele sameviste. Kulturdiallog 28 januari 2015.

Nordmalings kommun

Kommunstyrelsen ansvarar för kulturverksamheten i kommunen. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Nordmalings Musik- & Teaterförening, Musikföreningen Mumin, Oasen, Stiftelsen Olofsfors bruksmuseum, Nordmalingsbygdens Folkets husförening i Rundvik, Nordmalings hembygdsförening, Hummelholm, Konsthall Norra Kvarnen i Järnasklubb, Nordmalings kyrkomuseum, Nordmalings kyrka och klockstapel. Kulturdiallog 18 augusti 2015.

Norsjö kommun

Allmänna utskottet bereder frågor rörande kultur och skolkultur som ska upp i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Under verksamheten Utveckling och tillväxt finns Enheten för bibliotek som handlägger kulturfrågor. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Norsjö Musik- & Teaterförening, Norsjö Folkets hus, Svansel dammångar, Ringvor i Rengård, Världens längsta linbana, Raggsjölden/Torgny Lindgren, Norsjöslöjdarna, Norsjö bildmuseum, Norsjö hembygdsförening, Kulturresevatet Rörträsk silångar. Kulturdiallog 20 augusti 2015.

Robertsfors kommun

Tillväxtutskottet svarar för allmänskulturen samt näringslivsverksamhet, information och fritidsfrågor. Barn- och utbildningsutskottet svarar för biblioteksverksamheten. I verksamheten ingår bibliotek, kulturarrangemang, årligt kulturstipendium och musikskola. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Robertsfors Teater- & Musikförening, Robertsfors musiksällskap, Konstförening med Galleri Blickpunkten, Konstateljén i Bygdeå, Bygdeå medeltida kyrka, Kulturrum Ratan, Bruksmuseet i Robertsfors. Kulturdiallog 23 februari 2015.

Skellefteå kommun

Kulturnämnden ansvarar för kulturverksamheten. Skol- och kulturkontoret handlägger frågor om kultur och bibliotek. Skellefteå kommun avser att bygga ett nytt kulturhus som ska stå klart 2019 dit bland annat Västerbottensteatern AB och Museum Anna Nordlander planerar flyttas. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Västerbottensteatern AB, Berättarfestivalen, Skellefteå museum AB med Museum Anna Nordlander, Nordanå kulturområde, Skellefteå Musik- & Teaterförening, Skellefteå konsthall, Musikföreningen Mullberget, Bonnstan, Lövängers kyrkstad, Bjuröklubb, Trästockfestivalen, Rivhuset, Författarbyn Hjöggböle, Missenträsk. Kulturdiallog 31 mars 2015.

Sorsele kommun

Allmänna utskottet som ligger under Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden som rör bland annat kultur, näringsliv och turism. Kultur och biblioteksfrågor handläggs av Fritids- och kulturchefen och organisatoriskt ligger detta i den del av förvaltningen som heter Tillväxtverksamheten. I verksamheten ingår bibliotek, kulturarrangemang, ett årligt kulturstipendium. Sorsele är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Potatisbacken och Ammarnäs Hembygdsförening, Rock out wild, Sorsele Folkmusik- och dansförening, Sorsele poseisällskap, Sorsele Teaterförening, Älvkungens vänner, Matson-gården. Kulturdiallog 14 januari 2015.

Storuman kommun

Fritids-, kultur- och utbildningsnämnden ansvarar för kulturverksamheten. Förvaltningen för kultur, fritid och utbildning handlägger frågor om kultur. I verksamheten ingår bibliotek och kulturarrangemang. KulturAkademin är en ideell förening som driver kommunens musikskola. Storuman är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Storumans Musik- & Teaterförening, Storumans fotoarkiv, kulturresevatet Atoklimpen, Stensele kyrka, Folkets hus. Kulturdiallog 16 februari i Tärnaby och 17 februari i Storuman, 2015.

Umeå kommun

Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för kommunens delägarskap i NorrlandsOperan AB och Västerbottens museum AB. Kulturnämndens ansvarsområden är allmän kulturverksamhet och biblioteksverksamhet. I allmän kulturverksamhet ingår Kulturcentrum för barn och unga, Kultur i skolan, Konstenheten och Kultur för seniorer.

Umeå kultur ansvarar för konstinköp, förvaltning av den kommunala konstsamlingen och konstnärlig miljögestaltning. I kulturhuset Väven finns verksamheterna Reflektera konsthall, Ventilera konstsal, ett rum för konstpedagogiska aktiviteter och Alstra konstateljé där yrkesverksamma konstnärer erbjuds möjligheter till ateljévistelse. I kulturhuset Väven finns Kvinnohistoriskt museum som ingår i Umeå kulturs verksamhetsområde. Umeå kommun är samisk och finsk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: ca 135 registrerade kulturföreningar, 41 samlingslokalföreningar, Västerbottens museum AB, Friluftsmuseet Gammlia, NorrlandsOperan AB, Bildmuseet, Norrbyskär, Umedalens skulpturpark, Västerbacken, Holmsund, Konstvägen 7 älvar, Umeå europeiska filmfestival, MADE, Umeå Jazzfestival, Umefolk, Umeå Open, Umeå Teaterförening, Holmöns visfestival, Samiska veckan. Kulturdiallog 29 april 2015.

Vilhelmina kommun

Kommunstyrelsen ansvarar för kulturverksamheten i kommunen. Utvecklingsenheten handlägger frågor om kultur. I verksamheten ingår bibliotek och kulturarrangemang. Vilhelmina är samisk förvaltningskommun. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Ricklundgården, Riksteatern Vilhelmina, Vilhelmina museum, Vilhelmina kyrkstad, Folkets hus, kulturresevatet Fatmomakke kyrkstad, Stöttingfjället, Norgefarargården i Klimpfjäll. Kulturdiallog 15 april 2015.

Vindelns kommun

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för musikskolan och kommunstyrelsen för kulturverksamheten där biblioteket ingår. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Konst i kvarn, Åmsele Kultur- & Teaterförening, Vindelådalens slöjdare, Konstföreningen Täppan, Vindelns föreläsförening, GARV – glada amatörers revy i Vindelns, Hällnäs historia, Vindelns folkhögskola, Vindelns hembygdsförening, Vindelälven. Kulturdiallog 11 mars 2015.

Vännäs kommun

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för musikskolan, biblioteksverksamheten och förverkligandet av kommunens kulturpolitiska mål. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Vännäsbygdens konstförening, Kulturföreningen Kullar & Klang, Vännäs Musik- & Teaterförening, Föreningen Vännäs slöjd, Slöjdarnas hus, Medborgarhuset, Konstvägen 7 älvar. Kulturdiallog 10 mars 2015.

Åsele kommun

Allmänna utskottet under Kommunstyrelsen ansvarar för ärenden som rör bland annat kultur. I verksamheten ingår bibliotek och kulturarrangemang. Musikskolan ligger under Omsorgs- och Utbildningsutskottet. Exempel på kultur och kulturmiljöer: Åsele hembygdsförening, Torvsjö kvarnar, Åsele Musik- & Teaterförening, KulturHuset, Åsele konstförening, Konstvägen 7 älvar. Kulturdiallog 2 februari 2015.

Från föreställningen *The Game* med dansarna Hanna-Maria Albertsson och Catrin Jonasson i AliEn Dance Company. Fotograf: Anders J Larsson.

Regionala kulturverksamheter

Följande verksamheter ingår i Region Västerbottens regionala kulturverksamhet som uppbär statliga och/eller regionala anslag. För utförligare beskrivning av verksamheterna se bilagan Regionala kulturverksamheter och utvecklingsområden.

Västerbottensteatern AB

Västerbottensteatern AB ägs till 60 procent av Region Västerbotten och till 40 procent av Skellefteå kommun. Västerbottensteatern har ett regionalt ansvar att producera, främja, stärka och utveckla teater och annan scenisk konst i regionen. En regional amatörteaterkonsulentverksamhet är knuten till Västerbottensteatern.

Fria teatrar

Region Västerbotten ger årliga anslag till följande fria teatrar i länet; Profiltatern, Ögonblicksteatern och Skuggteatern. De har sina fasta scener i Umeå men bedriver en omfattande turnéverksamhet både i och utanför länet. Teatrarnas uppdrag innebär satsning på barn- och ungdomsproduktioner.

Giron sámí teáhter

Giron sámí teáhter är en turnerande institutionsteater med huvudsäte i Kiruna samt verksamhet för ungdomar i Tärnaby. Giron sámí teáhter är organiserad som en ideell förening vars medlemmar till största delen består av sameföreningar och samiska organisationer.

Samiska arrangemang

Samisk vecka i Umeå, Lycksele och Vilhelmina genomförs med årliga bidrag från Region Västerbotten.

Teatercentrum Norra

Teatercentrum Norra erhåller regionala medel från Region Västerbotten, Region Jämtland Härjedalen, Landstinget Västerbotten och Norrbottens läns landsting. Teatercentrums verksamhet syftar till att skapa bättre förutsättningar för sina medlemmar, teatrar och individer, att utöva fri professionell teaterkonst.

Norrlandsoperan AB

NorrlandsOperan AB ägs till 60 procent av Region Västerbotten och till 40 procent av Umeå kommun. NorrlandsOperan har ett regionalt ansvar att producera, främja, stärka och utveckla opera, musikteater, musik, dans och annan scenisk verksamhet i regionen. I uppdraget ingår även den regionala danskonsulentverksamheten och den regionala musikverksamheten.

Dans i Västerbotten

Den regionala danskonsulentverksamheten ska verka för att dans ska ges större plats i invånarnas vardag, med fokus på barn och unga, öka kunskapen om danskonsten i regionen, vara ett stöd för dem som yrkesmässigt eller på fritiden vill arbeta med och för danskonsten samt bidra till att stärka dansens ställning. Dans i Västerbotten handlägger även det regionala turnéstödet för dansgrupper enligt gällande riktlinjer.

MOTILI

MOTILI (Musik och Teaterföreningar i Lappands Inland) är en förening bestående av representanter från 5 inlandskommuners Musik- & Teaterföreningar. Uppdraget är att bidra till att skapa ett brett kvalitativt musikutbud i inlandet. MOTILI erhåller ett årligt arrangörsstöd från Region Västerbotten och Statens kulturråd.

Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans (NMD)

NMD är ett kommunalförbund med de tre nordligaste landstingen och Region Jämtland Härjedalen som medlemmar. NMD är ett turnénätverk för opera, musikteater och dans. Region Västerbotten förmedlar det statliga bidraget till NMD inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Västerbottens museum AB

Västerbottens museum AB ägs till 60 procent av Umeå kommun och 40 procent av Region Västerbotten. Västerbottens museum har ansvar för kulturmiljöverksamheten i hela Västerbottens län och för att bevara, dokumentera, utforska, vårda och levandegöra regionens kulturarv, konst och konsthantverk. Sune Jonsson centrum för dokumentärfotografi är en del av Västerbottens museum.

Skellefteå museum AB

Skellefteå museum AB ägs till 60 procent av Skellefteå kommun och till 40 procent av Region Västerbotten. Skellefteå museum har ett regionalt ansvar för den museala verksamheten och kulturmiljövården i Skellefteå, Norsjö och Malå kommuner, samt huvudmannaskap för Museum Anna Nordlander. Skellefteå museum har ett övergripande regionalt ansvar beträffande teknik- och industrihistoria efter år 1900. Skellefteå museum ska genom Museum Anna Nordlander vara en mötesplats för hela regionen där samtidskonst och genusfrågor står i centrum och har även uppdraget att bedriva regional konstkonsulentverksamhet.

Skogsmuseet i Lycksele AB

Skogsmuseet i Lycksele AB ägs till 51 procent av Lycksele kommun och till 49 procent av Region Västerbotten. Skogsmuseet i Lycksele har ett övergripande regionalt ansvar beträffande skogens och skogsbrukets historia, samt att synliggöra den samiska kulturen.

Länsbiblioteket i Västerbotten

Länsbiblioteket i Västerbotten är en del av det nationella biblioteksnätverket och driver biblioteksutveckling i länet. Verksamheten främjar samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet. Arbetet bedrivs i enlighet med den regionala biblioteksplanen. I den regionala biblioteksverksamheten ingår områdena litteratur- och läsfrämjande. Region Västerbotten är huvudman för den regionala konsulentverksamheten inom biblioteks- och litteraturområdet.

Kultur i vården och sjukhusbiblioteken

Länsbiblioteket i Västerbotten driver kultur i vården-verksamhet, vilket omfattar de tre sjukhusbiblioteken i Umeå, Skellefteå och Lycksele. På Norrlands universitetssjukhus inryms sjukhusbiblioteket i kulturcentrum Alva Kultur och där finns även Galleri Alva. I verksamheten ingår också medicinsk biblioteksverksamhet vid Lycksele och Skellefteå lasarett.

Stöd till publikationer

Region Västerbotten ger årligt stöd till tidskriften *Provins*. Tidskriften distribueras till landstingets samtliga hälsocentraler och kliniker.

Folkrörelsearkivet i Västerbotten

Folkrörelsearkivet i Västerbotten har till uppgift att samla, bevara och tillgängliggöra i första hand förenings- och folkrörelsearkiv i Västerbotten. Region Västerbotten och Umeå och Skellefteå kommuners gemensamma finansiering fördelas så att regionen står för 62,5 procent av verksamheten i Umeå respektive Skellefteå och att kommunerna står för 37,5 procent av verksamheten i sin kommun.

Företagsarkivet i Westerbotten

Företagsarkivets i Westerbotten huvuduppgift är att samla, bevara och för forskning tillhandahålla arkivmaterial från verkamma eller tidigare verkamma företag inom Västerbottens län. Region Västerbotten står för 50 procent av länets anslag och Umeå och Skellefteå står för 25 procent vardera.

Film i Västerbotten

Film i Västerbotten är regionalt resurscentrum för film och rörlig bild med uppgiften att stödja och bredda filmkulturen i

Västerbottens län och främja utvecklingen av den audiovisuella branschen. Region Västerbotten är huvudman för den regionala konsulentverksamheten inom filmområdet.

Västerbottens läns hemslöjdsförening

Hemslöjdsföreningen är huvudman för den regionala konsulentverksamheten inom slöjdområdet. De arrangerar bland annat kurser och utbildningar för verkamma slöjdare. Genom olika arrangemang i länet arbetar hemslöjdskonsulenterna för att fler invånare i regionen får ta del av slöjden.

BUNGK

Länets kulturkonsulenter har ett tydligt gemensamt uppdrag, att arbeta med och för målgruppen barn och unga. Genom nätverket BUNGK (Barn- och ungkulturgruppen) samverkar aktörerna inom gemensamma intresseområden som kommunala, regionala eller nationella kompetensdagar, regionala utvecklingsfrågor, och större kulturarrangemang.

Mångkulturverksamhet

Mångkulturverksamheten ingår i Region Västerbottens egen organisation och syftar till att utveckla kulturutbud, rekrytering och publikarbete genom kunskapsspridande, inspiration och dialog.

Konstkonsulentverksamhet

Konstfrämjandet Västerbotten och Museum Anna Nordlander har uppdraget att bedriva regional konstkonsulentverksamhet i syfte att skapa bättre förutsättningar för länets yrkesverkamma konstnärer, främja barn och ungas möjligheter att skapa och uppleva bildkonst samt bredda allmänhetens kunskap och intresse för bild- och formområdet.

Riksteatern Västerbotten

Riksteatern Västerbotten är huvudman för den regionala konsulentverksamheten inom teaterområdet och arbetar för att främja tillgången till ett mångsidigt och kvalitativt scenkonstutbud i hela länet, särskilt för barn och unga. Riksteatern Västerbotten handlägger det regionala turnéstödet för fria teatrar enligt gällande riktlinjer.

Konstfrämjandet Västerbotten

Konstfrämjandet Västerbotten är en ideell förening vars medlemmar utgörs av folkrörelseorganisationer och föreningar inom Västerbottens län. Konstfrämjandet Västerbotten uppbär ett årligt verksamhetsanslag för bland annat konstbildande verksamhet och har även uppdraget att bedriva regional konstkonsulentverksamhet.

Västerbottens läns hembygdsförbund

Västerbottens läns hembygdsförbund uppbär ett årligt verksamhetsanslag för sitt kulturarvsarbete i länet. Hembygdsförbundets övergripande mål är att tillvarata och vårda de västerbottniska kulturarven i samverkan med sina medlemsföreningar.

Kulturstipendier

Region Västerbotten delar årligen ut ett bildkonststipendium och högst fyra målinriktade kulturstipendier. Stipendierna riktar sig till kulturskapare och är avsedda att möjliggöra exempelvis konstnärligt utvecklingsarbete. Region Västerbotten delar även ut ett hedersstipendium i form av en minnesgåva.

Galleri Verkligheten

Galleri Verkligheten är ett icke-kommersiellt konstnärsdrivet projektrum för samtidskonst i Umeå som erhåller bidrag från Region Västerbotten, staten och kommunen. Galleriets verksamhet består av utställningar, föreläsningar och internationella samarbeten.

Galleri Alva

Galleri Alva är ett samarbete mellan Region Västerbotten och Västerbottens läns landsting. Galleri Alva är en del av kulturcentrum Alva Kultur på Norrlands universitetssjukhus i Umeå och en plats för nyskapande, gränsöverskridande och undersökande konstnärliga uttryck.

Emma Ricklunds Stiftelse

Emma Ricklunds Stiftelse ägs av Vilhelmina kommun och Västerbottens läns landsting till 60 respektive 40 procent och drivs med stöd av Region Västerbotten och Vilhelmina kommun. Emma Ricklunds stiftelse förvaltar Ricklundgården i Saxnäs med tillhörande konstsamling. I uppdraget ingår att visa samlingen för allmänheten och att erbjuda professionella konstnärer vistelse i Ricklundgårdens ateljéer.

Studieförbund

I Västerbottens län finns ett tiotal studieförbund. Årliga verksamhetsanslag ges till studieförbundens regionala organisationer. Anslagen åtföljs av en överenskommelse. Fördelningen till respektive studieförbund fastställs av Folkbildning Västerbotten.

Folkhögskolor

I Västerbottens län finns sju folkhögskolor: fem rörelseägda folkhögskolor och två landstingsägda folkhögskolor. Region Västerbotten har en överenskommelse med folkhögskolorna i länet. Årliga verksamhetsanslag ges till de fem rörelseägda folkhögskolorna.

Interkommunala ersättningar är ett betalningsansvar Region Västerbotten har för elever folkbokförda i Västerbottens län som går utbildningar vid folkhögskolor på andra orter i Sverige.

Västerbottens Idrottsförbund/SISU idrottsutbildarna

Västerbottens Idrottsförbund och Studieförbundet SISU Idrottsutbildarna Västerbotten har en gemensam överenskommelse med Region Västerbotten. Anslaget till idrottsrörelsen är kopplad till överenskommelsen.

Friluftsförbundet

Friluftsförbundet Västerbotten erhåller ett årligt verksamhetsbidrag från Region Västerbotten för verksamhet som bedrivs för barn och ungdomar.

Ungdomsdistrikt

Region Västerbotten ger årliga anslag till ungdomsdistriktsorganisationer enligt fastställda mål och villkor. Anslagen ska bland annat bidra till kvalitets- och utvecklingsarbete inom organisationen samt ge barn och unga en meningsfull fritid och engagera fler ungdomar i föreningslivet.

Ungdomsbidrag

UtU är ett utvecklingsbidrag som länets ungdomsorganisationer, ungdomsföreningar och ungdomsgrupper med flera kan söka. Bidraget kan användas till utveckling av verksamhet, ledarskap, föreningsliv, arrangörskap med mera. Det finns också ett stimulansbidrag, Trio, som bygger på samverkan mellan ungdomar och länets producenter/konsulenter och ansökan ska göras gemensamt och vara byggd på en ny idé. Vidare finns det ett arrangörsbidrag för unga arrangörer mellan 13–25 år.

Gymnasieelever i Forskarrum Nordanå.
Fotograf: Krister Hägglund, Skellefteå museum.

Utvecklingsområden 2016–2019

I detta kapitel presenteras respektive verksamhets utvecklingsområden som omfattas av kultursamverkansmodellen. Utvecklingsområdena har formulerats av verksamheterna och utgör ett underlag för kulturplanens insatsområden. Utvecklingsområdena återfinns även i bilagan Regionala kulturverksamheter och utvecklingsområden.

Utvecklingsområden professionell teaterverksamhet

- fortsatt och fördjupat fokus på utveckling av berättarteater, medborgarteater, digital utveckling och publikutveckling vid Västerbottensteatern
- utveckla en ökad producent- och turnéamverkan mellan de fyra Norrlandslänen bland annat genom nätverket Norrscen
- utveckla mötesplatser och stärka tillgängligheten och kunskapsutveckling inom barnkulturområdet

Utvecklingsområden professionell musik- och dansverksamhet

- främja NorrlandsOperans förutsättningar att som ledande arena för utveckling av sceniska konstformer och spelplats för nya uttryck, utveckla och fördjupa samarbeten på lokal, regional, nationell och internationell nivå och skapa gemensamma konstnärliga uttryck och uppnå synergier i verksamheten
- främja en barn- och ungdomsverksamhet som stimulerar eget skapande och som tillmötesgår barn och ungas rätt till scenkonstupplevelser
- bredda publikunderlaget till NorrlandsOperan och särskilt prioritera möten mellan olika kulturer och spegling av den kulturella mångfalden i samhället
- utveckla tillgången till ett offentligt dansutbud för en vuxenpublik i hela Västerbotten genom kompetensutveckling inom arrangörsfrågor och via arrangörsstöd
- bidra till att främja förutsättningar för konstnärlig och dansteknisk vidareutbildning för professionella dansare i regionen
- initiera nationella/internationella och regionala samarbetsprojekt mellan unga koreografer
- fortsatt och fördjupad utveckling av residensverksamheten i regionen

Utvecklingsområden regional museiverksamhet

- öka den digitala tillgängligheten till länets kulturarv
- stärka mångfaldsarbete med särskilt fokus på de nationella minoriteterna och samernas närvaro och delaktighet i den regionala museiverksamheten
- främja och utveckla det internationella arbetet och utvecklingen av samarbetsprojekt
- utveckla nya kulturhistoriska, interaktiva och attraktiva utställningar vid Västerbottens museum
- fortsatt utveckling av Västerbottens museums berättarverksamhet med särskilt fokus på att initiera och utveckla arbetet med att samtidsdokumentera och förmedla de nationella minoriteternas historiska och samtida situation i regionen
- utöka Västerbottens museums konstpedagogiska verksamhet i regionen
- utreda förutsättningarna för Västerbottens museum att använda ett särskilt arrangörsstöd för att bättre nå ut med vandringsutställningar, berättarföreställningar och andra aktiviteter
- permanenta driften av Sune Jonsson centrum för dokumentärfotografi vid Västerbottens museum
- fortsatt utvecklingsarbete av Skogsmuseet i Lycksele utifrån målsättningen att bli ett nationellt skogshistoriskt museum och nationell mötesplats för forskning med inriktning på skogens och skogsbrukets historia
- implementera aktuell skoglig forskning i Skogsmuseets olika verksamhetsdelar, bland annat genom att utveckla och förnya samarbetsformer med övriga museer i regionen, Sveriges Lantbruksuniversitet, Umeå universitet och skogsnäringen
- utveckla ett visningsarkiv och en nyskapande mötesplats och publikt forum för de samiska kulturarven i södra Lappland, en skattkammare, Vuarkká, i anslutning till Skogsmuseets samiska utställning
- utveckla och förädla kulturarvets värden på Nordanå
- förnyelse och nybyggnad av Skellefteå museums basutställningar
- i samarbete med Folkrörelsearkivet i Västerbotten och Företagsarkivet i Westerbotten utveckla det arkivpedagogiska arbetet med särskild inriktning på barn och unga och med ett mångfaldsperspektiv

Utvecklingsområden regional biblioteksverksamhet inklusive läs och litteraturfrämjande verksamhet

- främja och utveckla strukturer för fler författarskap från regionen samt verka för en funktion som länsövergripande litteraturutvecklare
- stärka biblioteken som viktig medaktör och utvecklare av läsfrämjande arbetssätt
- främja litteratur på samiska språk och övriga minoritetsspråk
- synliggöra och utveckla biblioteksverksamhetens roll i lokalsamhället
- initiera och stötta insatser för ökad digital delaktighet och digital kompetens i länet

Utvecklingsområden konstfrämjande verksamhet

- utöka barn och ungas delaktighet i konstens värld på lika villkor, med särskilt fokus på konstens möjligheter att bidra till interkulturell dialog
- skapa möjligheter för regionens konstnärer att synas i yrkesmässiga sammanhang nationellt och internationellt
- främja tillgänglighet till konst av hög kvalitet för alla, med fokus på konstpedagogiska insatser
- inom ramen för konskonsulentuppdraget utarbeta en plan för hur MU-avtalet på sikt ska tillämpas i regionens och kommunernas utställningsarenor
- stärka och utveckla Museum Anna Nordlander som en mötesplats där samtidskonst och genus står i centrum

Utvecklingsområden kulturfrämjande verksamhet

- stärka kunskapsutveckling avseende jämlikhets- och inkluderingsfrågor, samt normkritiska metoder och arbetssätt
- stärka och synliggöra det samiska folkets kultur och övriga nationella minoriteters kultur
- initiera och stötta insatser för ökad jämlikhet samt se över metoder för uppföljning och utvärdering av jämlikhetsarbetet
- fortsatt utveckling av internationella samarbeten
- stärka och utveckla samverkan med länets kommuner och det lokala kulturlivets företrädare, och vara ett stöd och en resurs för kommuner och föreningsliv utifrån de lokala behoven
- utifrån lokala behov och resurser stärka kunskap, nätverk och kultursatsningar som främjar det lokala kulturlivets utveckling, med särskilt fokus på barn och ungas tillgång till kulturupplevelser och eget skapande
- stärka och utveckla nätverk och kompetensutveckling för unga arrangörer i regionen
- BUNGK ska främja målgruppernas kompetens och inspiration samt skapa samverkan mellan professionella aktörer och dem

- BUNGK ska verka för att unga ska erhålla likvärdiga kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande oavsett hemort

Utvecklingsområden regional enskild arkivverksamhet

- fortsätta att utveckla nyskapande former för samverkan mellan arkiven i regionen, med tillgänglighetsfrågor, jämställdhet och mångfald i fokus. Frågan om samverkan kring lokaler kommer att fortsatt behandlas
- fortsatt digitalisering av arkivens samlingar
- säkra det fortsatta bevarandet av ISOF:s samlingar i norra Sverige i samverkan med Norrbottens läns landsting och bidra till att tillgängliggöra det

Utvecklingsområden filmkulturell verksamhet

- förnyelse av filmpedagogiken med tydligare barn- och ungdomsperspektiv samt aktiviteter som är uppdaterade efter behov och önskemål från barn, ungdomar, lärare och föreningsliv
- stärka biografers och visningsorganisationers kompetens vad det gäller biografdrift och arrangörskunskaper
- arkivera och framtidssäkra regionalproducerad film från Västerbotten, offentliggöra information om filmerna samt hitta strukturer för att leverera film till filmvisningar
- stärka den professionella produktionen av tv-drama och långfilm i Västerbotten genom länsöverskridande samarbeten
- genomföra nätverksstärkande och kompetensutvecklande aktiviteter inom filmproduktion
- bidra till utvecklingen av samisk filmkultur i regionen och stärka samarbetet med det samiska samnordiska filmnätverket

Utvecklingsområden hemslöjdsfrämjande verksamhet

- fortsatt utveckling av samarbeten mellan de fyra Norrlandslänen
- skapa kultur- och generationsöverskridande mötesplatser med slöjden som verktyg för att främja mångfald, integration och jämställdhet
- stöd och rådgivning till slöjdare som bedriver sin slöjdverksamhet näringsmässigt inom den kulturella och kreativa sektorn
- öka barns och ungdomars intresse för slöjd och slöjdtekniker genom ett ökat deltagande i Skapande skola-projekt och genom att erbjuda fortbildningar för slöjdlärare med utgångspunkt från hemslöjdens traditioner
- främja utvecklingen av nyskapande slöjd med rötter i den västerbottniska traditionen

Uppföljning och fortsatt dialog

De regionala kulturverksamheterna som uppbär statliga anslag gör årligen kvantitativa och kvalitativa redovisningar till Region Västerbotten som sammanställs och inges till Kulturrådet i enlighet med särskilda föreskrifter. Kvantitativa uppgifter samlas i kultur databasen.se som är gemensam för samtliga landsting och regioner som är med i kultursamverkansmodellen. Insamlade data blir på så sätt tillgänglig också för Myndigheten för kulturanalys som har i uppdrag att utvärdera den statliga kulturpolitiken. De regionala kulturverksamheterna gör egna redovisningar i årsbokslut och verksamhetsberättelser som följs upp av Region Västerbotten och som också ligger till grund för Region Västerbottens egen årsredovisning. Kulturplanens regionala kulturpolitiska mål följs upp årligen genom en kvalitativ bedömning av hur genomförda insatser bidrar till måluppfyllelse. Årliga dialoger genomförs med de regionala kulturverksamheterna med avstämningar gentemot de insatsområden som anges i kulturplanen. Kulturplanen kommer också att ligga till grund för de fortsatta dialogerna med länets kommuner.

Regionerna har genom kultursamverkansmodellen ansvar att följa upp tvärfrågorna barns och ungas rätt till kultur, jämställdhet, tillgänglighet, internationalisering och interkulturellt arbete, nationella minoriteter och hbtq. Region Västerbotten avser att under perioden fortsatt utveckla uppföljningsarbetet inom dessa områden.

Ögonblicksteatern firade 40 år som fri teater 2014. Här en bild från uppsättningen av "Min längtan är en apelsin" med Sofia Landström och Stefan Andersson i rollerna. Fotograf: Johan Günséus.

Ekonomiska förutsättningar

Budget 2016–2019

Region Västerbotten har för avsikt att fördela det statliga anslaget år 2016 till nedanstående institutioner och verksamheter. I tabellen beskrivs den regionala anslagsfördelningen 2016 samt den kommunala för 2015.

Institution/Organisation	Region Västerbotten 2016	Kommuner anslag 2015	Statens kulturråd äskande 2016
NorrlandsOperan AB	22 618 900	18 778 000	
Västerbottensteatern AB	10 239 200	7 610 400	
Västerbottens museum AB	11 296 500	17 225 000	
Skellefteå museum AB	6 965 500	10 373 500	Fördelningen fastställs i mars 2016 av Regionförbundets förbundsfullmäktige
Skogsmuseet i Lycksele AB	2 026 200	2 538 000	
Film i Västerbotten	3 560 500		
Länsbiblioteket i Västerbotten	3 605 000		
Konstkonsulentverksamhet	375 000		
Dans i Västerbotten	730 000		
Mångkulturverksamhet	324 400		
Riksteatern Västerbotten	585 000		
Folkrörelsearkivet i Västerbottens län	1 635 000	1 031 300	
Företagsarkivet i Westerbotten	68 500	71 000	
Västerbottens läns hemslöjdsförening	866 000		
Särskilt arrangörsstöd	375 000		
Ung kultur Västerbotten	350 000		
Summa	65 620 700	57 627 200	71 300 000
NMD äskar turnestöd för 2016			11 000 000
Summa	65 620 700	57 627 200	82 300 000

Hemslöjdskonsulenterna i de fyra Norrlandslänen initierade inför kulturhuvudstadsåret den nydanande slöjdställningen Next Level Craft som öppnade på Västerbottens museum i Umeå och därefter gick på turné. Fotograf: Annso Gran.

*Bilaga: Regionala kulturverksamheter
och utvecklingsområden 2016–2019*

Innehåll

Bilaga: Regionala kulturverksamheter och utvecklingsområden 2016–2019	5
Professionell teaterverksamhet	5
Professionell musik- och dansverksamhet	7
Regional museiverksamhet	9
Regional biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande verksamhet	12
Konstfrämjande verksamhet	13
Kulturfrämjande verksamhet	15
Regional enskild arkivverksamhet	17
Filmkulturell verksamhet	17
Hemslöjdsfrämjande verksamhet	19
Samisk kultur	20
Folkbildning	20
Samråd och kulturdialoger 2015	23

Omslagsbild: Från kortfilmen "Stoerre Vaerie", regisserad av Amanda Kernell.
"Stoerre Vaerie" ingår som en del i långfilmen "Sameblod".
Fotograf: Petrus Sjøvik.

Regionala kulturverksamheter och utvecklingsområden 2016–2019

I denna bilaga beskrivs de regionala kulturverksamheterna tillsammans med en kort allmän beskrivning av den kulturella infrastrukturen inom respektive konstområde. Det är sju konstområden som omfattas av det statliga anslaget inom ramen för kultursamverkansmodellen; professionell teater-, dans- och musikverksamhet, regional museiverksamhet, regional biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och hemslöjdsfrämjande verksamhet. För varje verksamhetsområde finns angivet i kulturplanen hur områdena ska utvecklas under perioden 2016–2019 i form av utvecklingsområden.

Professionell teaterverksamhet

Västerbottens teater- och scenkonstliv är djupt rotat i den västerbottniska traditionen med ett stort folkrörelsebaserat arrangörsled av musik- och teaterföreningar i alla länets kommuner. Det är unikt även med nationella mått mätt. I regionen finns Västerbottensteatern AB, som har sin bas i Skellefteå, samt fem etablerade fria teatrar – Dockteatern Månstjärnan, Profilteatern, Skuggteatern och Ögonblicksteatern i Umeå och Teater Bartolinis i Skellefteå. I regionen finns också ett antal enskilda aktörer och företagare inom scenkonstområdet, riksteaterkonsulenter och en amatörteaterkonsulent. Västerbottens berättartraditioner har på olika sätt förvaltats i regionens scenkonstliv. Regionens teatrar har en omfattande turnéverksamhet, både inom Västerbottens län och i andra delar av Sverige.

Barn och unga är särskilt prioriterade och de ska årligen ges möjlighet att ta del av scenkonst som engagerar och berör. Speciella insatser i form av turné- och arrangörsstöd är en nödvändighet för att kompensera de stora avstånden mellan orterna i länet.

Västerbottensteatern AB

Västerbottensteatern AB är sedan 1980 länsteater med ett regionalt ansvar att producera, främja, stärka och utveckla teater och annan scenisk konst. Teatern ägs av Region Västerbotten och Skellefteå kommun. Västerbottensteatern är en berättarteater och har knutit an till det starka kulturarv av berättande som finns i regionen. Berättarteater är den skärningspunkt där teaterns traditionella form möter berättandets absoluta närvaro. Visionen är att bli Europas ledande berättarteater. Denna pro-

filering har skapat uppmärksamhet och intresse från kulturaktörer i såväl Sverige som Europa. De kommande årens utvecklingsarbete vid Västerbottensteatern består av fyra byggstenar; berättarteater, medborgarteater, digital utveckling och publikutveckling. Som en del i den profileringen har Västerbottensteatern tillsammans med andra aktörer i länet arrangerat en årlig berättarfestival där lokala, nationella och internationella berättare möts. Även teaterns berättarstipendium Berättarkraft är en del av detta. Festivalen, som äger rum i Skellefteå, har också en stark regional förankring då årets berättarkommun utses varje år.

Västerbottenteaterns repertoar hämtas ofta från den lokala och regionala traditionen som tillsammans med musiken är viktiga delar i den konstnärliga profilen. Teatern producerar årligen en rad föreställningar för vuxna, barn och unga, spelar sommar-teater på Nordanå samt deltar i utvecklandet av det regionala berättandet.

Teaterns ungdomsavdelning, Unghästen, erbjuder målgruppen unga människor interaktiva föreställningar som tar upp aktuella ämnen och svåra frågeställningar. Unghästen arbetar ofta tillsammans med organisationer som BRIS, Rädda barnen med flera.

Så kallad Community Theatre – medborgarteater – är ett anglosaxiskt begrepp som innebär att man med teater som utgångspunkt involverar samhällsmedborgare i alla åldrar i en demokratisk skaparprocess kring den miljö där man bor. Denna form av interaktivt arbete bedrivs redan av Unghästen i mötet med teaterns unga publik. Tillsammans med teaterns amatörteaterkonsulent kommer verksamheten att utvecklas och även gälla vuxna.

Dialogen med publiken ska också utvecklas och fördjupas genom ökat fokus på digitala medier. Teatern vill förmera teaterupplevelsen, bland annat genom att visa sin verksamhet på och bakom scenen via olika digitala medier och fortsätta utveckla kontakten med publiken. Skolor och annan publik skall kunna inhämta färdigställt material kring föreställningar, men även ta del av intervjuer, se hur man bygger en scenografi med mera. Teatern avser att under tre år driva ett utvecklingsarbete genom att bygga digitala plattformar inom fyra olika områden; produktion, kommunikation, distribution och arkivering.

En av kulturhuvudstadsårets mest spektakulära inslag var NorrlandsOperans utomhusuppsättning av "Elektra" i samarbete med det spanska scenkonstkollektivet La Fura dels Baus. I huvudrollen Ingela Brimberg. Fotograf: Mats Bäcker.

Amatörteater

Västerbottensteatern i Skellefteå har en amatörteaterkonsulent vars uppdrag är att stötta och utveckla regionens amatörteaterverksamhet, bland annat genom manusutveckling, regi eller fortbildning i exempelvis gestaltning eller improvisation. I regionen finns bland annat amatörteaterföreningarna Grotteatern i Umeå, Burträsk Teaterforum, Robertsfors musiksällskap, Bybo i Ruskesele, Tokforen och Teater Nalta i Lycksele, Degerfors bygdespelsförening i Vindeln, Teater Veritas och Teater Milligram i Skellefteå, Holmöspelet samt Vilhelmina amatörteater.

Tillsammans med Riksteatern Västerbotten, Riksteatern Norrbotten och Norrbottensteatern ingår Västerbottensteatern sedan 2012 i en länsövergripande satsning på unga amatörteatergrupper i Norrbotten och Västerbotten via det nationella Riksteaterprojektet Länk som genomförs vartannat år.

Norrscen

Norrscen är ett samarbetsforum mellan Västerbottensteatern, Norrbottensteatern i Luleå, Estrad Norr – Jämtlands läns musik och teater i Östersund, Giron sámi teáhter i Kiruna samt Teater Västernorrland i Sundsvall. Samarbete sker kring kompetensutveckling, turnéer och gästspel i de fyra länen. Inom Norrscen har de senaste åren, med stöd av Kulturrådet och projektmedel från respektive region/landsting, drivits ett gemensamt utvecklingsprojekt gällande turnéstöd för turnéer utanför det egna länet enligt samma principer som gäller för musikteater och dans genom Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans, NMD. Utvecklingsarbetet har fallit väl ut och det finns en gemensam ambition mellan länen att permanenta detta stödssystem under kommande år. Det skulle innebära att kulturutbudet i Västerbottens län blir större och rikare. Angeläget är också att Norrscen skall kunna erbjuda bussar inom det egna upptagningsområdet, likt NMD, och därmed möjliggöra att fler från regionen får tillgång till de föreställningar som ges på hemmaplan.

Giron sámi teáhter

Giron sámi teáhter är en turnerande institutionsteater med huvudsäte i Kiruna samt verksamhet för ungdomar i Tärnaby. 1992 fick teatern sina första statliga anslag som distribueras via Sametinget. Övrig finansiering kommer från Norrbottens läns landsting, Region Västerbotten samt Kiruna kommun och Stortomans kommun. Giron sámi teáhter är organiserad som en ideell förening vars medlemmar till största delen består av samföreningar och samiska organisationer.

Giron sámi teáhter har ett uppdrag att främja de samiska språken i en verksamhet med hög konstnärlig kvalitet. Teatern ska turnera i hela Sápmi, företrädesvis på svensk sida, och har som

uppgift att berätta historier som tar sin avstamp i den samiska kulturen och historien. Teatern har i sin nuvarande form funnits i mer än 20 år men är ur ett samiskt perspektiv en ny organisation med en konstart som fortfarande är under utveckling.

De senaste åren har teatern utökat sin publik med cirka 40 procent. Teatern samarbetar aktivt med sameföreningar, teaterföreningar och minoritetsspråkkommuner. Sedan 2009 har två föreställningar blivit utvalda till bibu.se, Biennalen för Barn och Unga i Lund.

Den samiska scenkonsten inrymmer såväl samisk teater som samisk dans och rörelse, jojk, traditionell berättarkonst och samisk musik. Den muntliga berättartraditionen är starkt förankrad i den samiska kulturen. Scenkonst som teater och dans blir ett allt viktigare uttryckssätt, särskilt för unga samer. Det är idag en självklarhet att teater som konstform i det samiska samhället ska kunna formulera viktiga frågor kring gemensamma kulturella värderingar och konflikter och därtill vara en möjlig framtida arbetsplats. Giron sámi teáhter har en viktig uppgift i att också utbilda och kompetensutveckla unga samer som vill verka inom scenkonsten. Förutom sceniskt kunnande står de olika samiska språken i fokus när verksamheten planeras, något som också innebär en stor utmaning. Idag finns det en stark vilja till revitalisering av de samiska språken och då har teatern en viktig roll att spela.

Fria teatrar

Det finns flera fria teatrar i länet, av vilka fyra är anslutna till Teatercentrum Norra; Ögonblicksteatern, Profiltatern, Skuggteatern och Dockteatern Månstjärnan. Tre av dessa har en egen fast scen. Flera av teatrarna utmärker sig nationellt genom att de belyser genusfrågor, normkritik och tillgänglighetsaspekter i sin verksamhet. De fria teatergrupperna turnerar såväl inom som utom länet. Ett av teaternas utvecklingsområden är en utbyggd och väl fungerande turnéverksamhet.

Teatercentrum Norra

Teatercentrum Norra verkar för de fria teatrarna i norra Sverige och samlar tio medlemsteatrar och ett tiotal anslutna individer. Kansliet i Umeå etablerades 2007. Sedan år 2015 finns det också ett kansli i Luleå för att uppnå större närhet mellan medlemmar och verksamhetsledare, samt för att öka samverkan mellan de fyra norrlandslänen och bättre ta tillvara den utvecklingspotential som finns. Verksamheten i Norra regionen främjar de fria scenkonstutövarnas möjligheter att leva och verka i Norrland genom förmedling, kompetensutveckling, kulturpolitiska insatser samt olika former av samarbets- och spetsprojekt. Teatercentrum Norra driver en utåtriktad scenkonstutveckling som prövar nya modeller och metoder, förankrade i samtiden.

Utvecklingsområden professionell teaterverksamhet 2016–2019

- fortsatt och fördjupat fokus på utveckling av berättarteater, medborgarteater, digital utveckling och publikutveckling vid Västerbottensteatern
- utveckla en ökad producent- och turnésamverkan mellan de fyra Norrlandslänen bland annat genom nätverket Norrscen
- utveckla mötesplatser och stärka tillgängligheten och kunskapsutveckling inom barnkulturområdet

Professionell musik- och dansverksamhet

Musiklivet i Västerbotten är livaktigt och sträcker sig långt utanför regionens gränser. Flera musikgrupper har hela världen som sin scen, vilket också medför att många internationella band väljer att spela här. Ett flertal musikfestivaler anordnas årligen. Trästockfestivalen i Skellefteå, Inlandsbanefestivalen i Storuman, Umeå Jazzfestival, Umeå Open, House of metal, scenkonstfestivalen MADE, folkmusikfestivalen Umefolk i Umeå och Holmöns visfestival är några exempel. Intresset för folkmusik är starkt i regionen och engagerar människor i alla åldrar. Detsamma gäller också regionens körliv. Kännetecknande för musiklivet är att utvecklingen till stor del drivs av ideella krafter. Några av de verkamma musikföreningarna är bland andra Kulturföreningen Mullberget i Skellefteå, Kulturföreningen Humlan i Umeå och föreningen Rock Out Wild i Sorsele.

I regionen finns ett av Sveriges fem operahus – NorrlandsOperan AB. Med sin professionella symfoniorkester, sina operauppsättningar och internationellt erkända dansscen skapar NorrlandsOperan varje år ett konstnärligt utbud som riktar sig till hela norra Sverige. Danskonsten i Västerbotten är i ständig utveckling och NorrlandsOperan har en av Sveriges största scener för gästspel av samtida dans.

NorrlandsOperan AB

NorrlandsOperan AB i Umeå har sedan starten 1974 utvecklats från en regional operaensemble till ett scenkonsthus med regionalt uppdrag och stor konstnärlig bredd. Utifrån visionen "NorrlandsOperan – en spelplats för nya uttryck" ska NorrlandsOperan söka och öppna nya konstnärliga vägar, nå nya publikgrupper, skapa mångfald, väcka känslor och vara en del av samtidsdebatten. NorrlandsOperan ägs av Region Västerbotten och Umeå kommun. I uppdraget ingår att producera, främja, stärka och utveckla opera, musikteater, musik, dans och annan scenisk verksamhet. NorrlandsOperans uppdrag från Region Västerbotten omfattar två delar; dels ett regionalt musikuppdrag att stödja och utveckla hela regionens musikliv, dels ett uppdrag att utveckla, förnya och tillgängliggöra den professionella scenkonsten. I bolaget ingår symfoniorkester,

opera, dans, musik samt Vita kuben, ett utställningsrum för samtida konst.

NorrlandsOperan producerar årligen två till fyra operauppsättningar. NorrlandsOperan är också en aktör på den internationella operascenen, dels för samarbeten med andra större operahus, dels tack vare internationellt konstnärliga framgångar.

NorrlandsOperan har årligen flera internationella gästspel, bland annat som en del av festivalerna MADE och Umeå Jazzfestival. Dessa årligen återkommande festivaler drivs för närvarande i projektform på uppdrag av Umeå kommun, men det är NorrlandsOperans målsättning att de ska bli en del av det regionala uppdraget.

NorrlandsOperans symfoniorkester består av 47 yrkesmusiker, varav många även framträder i olika kammarmusiksammanhang. Repertoaren spänner över flera hundra år där samtida musik är ett viktigt fokus samtidigt som man vårdar en anrik musikkatt. Orkestern verkar i första hand i Umeåregionen, men turnerar även i länet, i de övriga tre Norrlandslänen, i Sverige och utomlands. Det finns bara två scener i länet som kan ta emot hela symfoniorkestern, i Skellefteå och Umeå. Turnéer i länet sker därför med mindre ensembler.

NorrlandsOperan Musik bedriver sitt arbete med tonvikt på andra musikaliska uttryck än västerländsk konstmusik. Målet är ett väl utvecklat och vitalt musikliv med hög konstnärlig kvalitet och att ett utbud av konserter erbjuds hela länet. En stor del av verksamheten riktar sig till barn och ungdomar. Utöver turnerande föreställningar bedrivs ett antal projekt som har till syfte att stärka unga musikers eget skapande och deltagande exempelvis Umeimpro, El Sistema, Operaskola och NorrlandsOperans barnkör.

Vita kuben är NorrlandsOperans rum för samtida ljud-, video- och performancekonst som erbjuder en mix av lokal, nationell och internationell konst. Vita kubens samarbetar med IASPIS, Konstnärsnämndens internationella program för bild- och formkonstnärer.

Till de utvecklingsområden som NorrlandsOperan prioriterar hör en tydligare plattform för barn- och ungdomsverksamheten bland annat genom koncentration av utbud, samordning och vidareutveckling av det pedagogiska arbetet. Ett annat prioriterat utvecklingsområde är tillgänglighet för hela regionen samt att verka för att delar av verksamheten även kan göras tillgängliga globalt via digital teknik. Med utgångspunkt från kulturhuvudstadsprojektet River Stories kommer NorrlandsOperan att arbeta för utvecklandet av turnélingor som ska täcka alla Västerbottens kommuner och därmed bidra till att utöka tillgängligheten för samtliga verksamhetsgrenar.

NorrlandsOperans dansscen är en av Sveriges mest etablerade och betydelsefulla. Det är en viktig plattform för samtida dans och här erbjuds publiken ta del av såväl det experimentella och nyskapande som det etablerade och traditionella. Genom egna produktioner, samarbeten och gästspel presenteras varje år ca 25 olika dansföreställningar.

NorrlandsOperan Dans ska förstärka länets infrastruktur för dans, erbjuda residensverksamhet, driva egen produktion/samproduktion samt genomföra utbildningsinsatser. Ett särskilt fokus ligger på att engagera lokala, unga, professionella dansare men även samarbeten med nationellt och internationellt erkända dansare och koreografer.

Dans i Västerbotten

NorrlandsOperan är huvudman för den regionala danskonsulentverksamheten Dans i Västerbotten. Denna ingår i NorrlandsOperan Dans, vilket skapar förutsättningar för effektiva samarbeten. Dans i Västerbotten ingår i sin tur i flera olika samarbeten och nätverk på lokal, regional och nationell nivå. Internationellt samarbete sker framför allt genom Norrlands-Operans partners. Huvuduppgift för Dans i Västerbotten är att verka för att dans ges större plats i invånarnas vardag, med fokus på barn och unga, öka kunskapen om danskonsten i regionen, vara ett stöd för dem som yrkesmässigt eller på fritiden vill arbeta med och för danskonsten samt bidra till att stärka dansens ställning. Dans i Västerbotten distribuerar dansföreställningar och kringaktiviteter för en ung publik till skolor och arrangörer i hela länet. Ett regionalt programråd med representanter från Vilhelmina, Skellefteå, Åsele, Lycksele och Umeå kommuner beslutar vilka föreställningar som ska distribueras. Dans i Västerbotten arbetar också med utveckling och stöd för unga arrangörer och alternativa arrangörssystem för dans. Dans i Västerbotten handlägger arrangörsstödet som ingår i kultursamverkanmodellen enligt gällande riktlinjer. Stödet täcker delkostnader för turnerande föreställningar med fria dansgrupper.

Ett prioriterat utvecklingsområde för den regionala dansverksamheten är att tillgodose behovet av konstnärlig och dansteknisk vidareutbildning för professionella dansare samt dansare under utbildning. Detta sker bland annat genom samarbete med Balettakademien Umeå, Umeå Dansskola, Skellefteå Dans- och balettförening samt gymnasieskolornas dansprogram. Ytterligare ett utvecklingsområde är arbetet med professionella danskonstnärer som har sin bas i länet, med särskilt fokus på nationella/internationella och regionala samarbetsprojekt mellan unga koreografer.

Genreöverskridande projekt prioriteras, eftersom den samtida dansen allt oftare gränsar mot performance och konst. Detta

ger möjligheter till nya samarbeten, nya publikgrupper och bredare programverksamhet. Barn- och ungdomsproduktioner kommer att prioriteras under kommande period. Särskilt fokus läggs även på att lyfta det offentliga dansutbudet för en vuxenpublik i hela Västerbotten. Detta möjliggörs genom att erbjuda kompetensutveckling inom arrangörsfrågor samt arrangörsstöd.

Danscentrum Norr

Danscentrum Norr bildades 1999 och arbetar för att stärka det fria professionella danslivet i Norrbotten, Västerbotten, Väster-norrland och Jämtland som en del av Danscentrum Riks. I arbetet ingår informationsspridning och kontaktförmedling, arbetsförmedling, lokal träning och regionala workshops. På grund av de stora avstånden är en av de största uppgifterna att skapa mötesplatser för organisationens medlemmar. Från och med 2015 kan Danscentrum Norr erbjuda tillgång till en dansstudio i Umeå. Detta möjliggör på sikt ett arbete med längre residens.

Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans, NMD

Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans, NMD, är ett samarbete mellan de fyra Norrlandslänen Västernorrland, Norrbotten och Västerbotten och Jämtland. Syftet är att bidra till spridning av dans- och musikteaterproduktioner genom turnéstöd och nätverksaktiviteter. De ensembler som ingår i nätverket är NorrlandsOperan i Umeå, Norrdans i Härnösand, Barn- och ungdomsoperan inom Estrad Norr i Östersund samt Piteå Kammaropera. NMD erhåller statliga medel för medverkande ensembler att kunna turnera mellan länen och regionala medel för de administrativa kostnaderna samt för de merkostnader turnerandet medför.

Utvecklingsområden professionell musik- och dansverksamhet 2016–2019

- främja NorrlandsOperans förutsättningar att som ledande arena för utveckling av sceniska konstformer och spelplats för nya uttryck, utveckla och fördjupa samarbeten på lokal, regional, nationell och internationell nivå och skapa gemensamma konstnärliga uttryck och uppnå synergier i verksamheten
- främja barn- och ungdomsverksamhet som stimulerar eget skapande och som tillmötesgår barn och ungas rätt till scenkonstupplevelser
- bredda publikunderlaget till NorrlandsOperan och särskilt prioritera möten mellan olika kulturer och spegling av den kulturella mångfalden i samhället
- utveckla tillgången till ett offentligt dansutbud för en vuxenpublik i hela Västerbotten genom kompetensutveckling inom arrangörsfrågor och via arrangörsstöd
- bidra till att främja förutsättningar för konstnärlig och

dansteknisk vidareutbildning för professionella dansare i regionen

- initiera nationella/internationella och regionala samarbetsprojekt mellan unga koreografer
- fortsatt och fördjupad utveckling av residensverksamheten i regionen

Regional museiverksamhet

I den regionala museiverksamheten ingår tre museer där Region Västerbotten är delägare tillsammans med de kommuner där museerna har sin bas. Utöver det finns också ett antal kommunala museer, arbetslivsmuseer, kulturarvsverksamheter, museer som drivs i privat eller ideell regi samt ett 60-tal hembygdsföreningar.

Museerna har olika ansvarsområden och uppdrag från Region Västerbotten. Deras pedagogiska verksamhet är högt prioriterad, liksom arbetet med frågor som rör mångfald, jämställdhet, tillgänglighet, nationella minoriteter och samiska kulturarv.

Västerbottens museum AB

Västerbottens museum AB i Umeå är ett länsmuseum med uppdrag att dokumentera, samla, bevara, berika, forska, förmedla och tillgängliggöra de västerbottniska kulturarven i hela regionen. Museet har även utpekade ansvarsområden gällande kulturmiljöverksamhet samt konst och konsthantverk. I verksamheten ingår Friluftsmuseet Gammlia samt Svenska skidmuseet. Föremålssamlingarna är omfattande och i museets bildarkiv finns mer än fyra miljoner fotografier. Museet har ett 60-tal medarbetare och består dels av det förvaltande bolaget Västerbottens museum AB, dels av Stiftelsen Västerbottens museums samlingar som ägs av Umeå kommun och Västerbottens läns landsting. Bolaget ägs av Umeå kommun och Region Västerbotten.

Västerbottens museums målsättning är att vara ett länsmuseum i tiden, med ökad delaktighet och i dialog med medborgarna. Det innebär bland annat ett aktivt arbete i hela länet med "lokalkontoren" Alla Tiders i kommunbiblioteken. I arbetet ingår också museipedagogiska och kulturturistiska projekt samt ett arbete för att göra museets samlingar tillgängliga med hjälp av det egenutvecklade databasprogrammet Sofie och museets webb vbm.se. Museet ska utgöra en resurs för länets kommuner, civilsamhälle och andra aktörer i kulturarvsfrågor med en verksamhet präglad av hög kunskap och kvalitet, mångfald, jämställdhet, attraktionskraft och tillgänglighet samt med en god balans mellan historia, nutid och framtid. Genom sin verksamhet strävar museet efter att främja möten mellan olika kulturer och världar samt återspegla mångfalden i regionens historia, nutid och framtid.

Västerbottens museum har två profilområden – berättande och dokumentärfotografi. Berättande är ett sätt att levandegöra de immateriella kulturarven och utgör en metod att förmedla människors minnen, traditioner och miljöer. Västerbottens museum ska verka för att fler berättelser tas tillvara med ett tydligt mångfaldsperspektiv. Berättandet ska utvecklas och användas som metod för att levandegöra museets samlingar och arkiv samt berika museets pedagogiska och kunskapsförmedlande arbete. Sune Jonsson Centrum för Dokumentärfotografi, SJCD, är sedan 2014 en ny del av Västerbottens museum som blivit uppmärksammat såväl nationellt som internationellt. Centrumet ska utveckla samspelet mellan fotografi, dokumentärt arbete och etnologi samt erbjuda utställningar, programverksamhet, seminarier, fotoresidens, studier, samtal och möten. Västerbottens museum prioriterar en fortsatt strävan att öka finansieringen till centrumet för att kunna erbjuda en kvalitativ, professionell arena för dokumentärfotografi och film.

Västerbottens museum ska under den kommande perioden, i internationell samverkan, skapa handböcker och metodutveckling gällande dialog, delaktighet, jämställdhet, tillgänglighet och mångfald kopplat till samlingar, samtidsdokumentation, databasen Sofie samt utställningar. Västerbottens museum fokuserar på att förstärka den kulturhistoriska profilen och prioriterar därför nya kulturhistoriska, interaktiva och attraktiva utställningar. I samband med flytten av museets föremålssamlingar till nya arkiv har luppen satts på samlingarnas sammansättning, som inte till alla delar speglar mångfalden i dagens samhälle. Museet är medlem i Riksförbundet Sveriges museer, i det internationella UNESCO-organet ICOM, The International Council of Museums samt ICOM COMCOL, International Committee for Collecting.

I uppdraget ingår även att dokumentera och förmedla de samiska kulturarven som är en viktig del av regionens historia. Mångfald sett från de övriga fyra nationella minoriteternas perspektiv saknas dock i samlingarna och till viss del i verksamheten i övrigt. Ett intersektionellt perspektiv ska genomsyra arbetet där erfarenheter och villkor förstås utifrån många olika faktorer som påverkar individers möjlighet till delaktighet och inflytande. Målet är att dokumentera och förmedla de nationella minoriteternas historiska och samtida situation i regionen. Program, publikationer och utställning planeras samt metodutveckling som kan tjäna som inspiration för andra museer nationellt och internationellt.

Västerbottens museum har ett viktigt regionalt ansvar för kulturmiljöarbetet som omfattar hela kedjan från kunskapsuppbyggnad, bevarande och tillgängliggörande till förmedling. Museet fokuserar på ett offensivt kulturmiljöarbete i syfte att

öka tillgängligheten till länets kulturmiljöer, öka förståelsen för dem samt öka deras attraktivitet. Kulturmiljöuppdraget omfattar verksamhetsfälten arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård och kulturlandskap där kunskapsuppbyggnad, bevarande och förmedling av såväl de materiella som de immateriella kulturarven ingår. Västerbottens museum bedriver för närvarande den mest omfattande uppdragsverksamheten avseende arkeologi i Norrland som i sin tur bidrar till att öka kunskapen om regionens förhistoria.

Skogsmuseet i Lycksele AB

Skogsmuseet i Lycksele AB är Sveriges enda helårsöppna skogsmuseum. Museet har ett övergripande regionalt ansvar för skogens och skogsbrukets historia. Museet ska arbeta med insamling, dokumentation, utställningsverksamhet, information, pedagogisk verksamhet och forskning vad gäller skogsbruk och flottning. Av särskild vikt är utvecklingsinsatser som syftar till att kommunicera och marknadsföra skogens roll i framtidens samhälle. Skogsmuseet drivs i bolagsform och ägs av Lycksele kommun och Region Västerbotten. Museet har för närvarande sju medarbetare och består dels av det förvaltande bolaget Skogsmuseet i Lycksele AB, dels av Stiftelsen Skogsmuseet i Lycksele som ägs av Lycksele kommun och Västerbottens läns landsting.

Skogsmuseet är beläget på Lyckseles ursprungsplats, Gammlplatsen. Här finns hembygdsområde, kulturbotansk trädgård, sameviste, fornlämningsområde och naturreservat som kompletterar Skogsmuseets verksamhet.

I Skogsmuseets samlingar finns föremål med skoglig anknytning och ett omfattande foto- och filmmaterial, bland annat från det svenska skogsbrukets forskningsinstitut, Skogsforsk, och det numera nedlagda skogsmuseet Silvanum i Gävle. Museet har även en stor insektssamling.

I Skogsmuseets uppdrag ingår också att öka tillgängligheten samt synliggöra den samiska kulturen. Det sker framförallt utifrån samlingen Samiska skatter, som Sparbankstiftelsen Norrland deponerat i museet. Aktiviteter genomförs bland annat under de samiska dagarna i Lycksele. Frågan om Skogsmuseet i Lycksele som ett nationellt skogshistoriskt museum, med ansvar för museal verksamhet och forskning kring den boreala skogens och skogsbrukets historia, nutid och framtid, är prioriterad. Skog och skogshistoria har en stark koppling till det svenska välfärdssamhällets framväxt och människors liv idag, vilket bättre borde avspeglas i det svenska museilandskapet. I strävan att kunna ta ett nationellt ansvar för skog och skogshistoria söker Skogsmuseet hitta nya vägar för att uppnå en förbättrad position, i samarbete med näringsliv och andra aktörer, såväl lokalt och regionalt som nationellt.

Kulturmiljöarbetet vid Skogsmuseet omfattar framförallt skogshistoria och arkeologi samt samisk kultur. Arbetet sker till största del i Lycksele kommun, men även i övriga regionen. Syftet är förutom kunskapsspridning att bidra till väl underbyggda underlag i samband med exploateringar och frågor kring markanvändning, men också i sammanhang som rör kulturturism och attraktiva livsmiljöer. Att arbeta med förbättrad tillgänglighet till kulturmiljöer är också angeläget.

Lokal bebyggelse- och trädgårdshistoria ingår också i uppdraget. Barn och unga informeras om kulturmiljöfrågor genom aktiviteter för skolor i Västerbottens inland i allmänhet och Lycksele i synnerhet.

Skellefteå museum AB

Skellefteå museum med ansvarar för den museala verksamheten och kulturmiljövården i Skellefteå, Norsjö och Malå kommuner. Skellefteå museum har även ett länsansvar för teknik- och industrihistoria efter år 1900. Uppdraget omfattar arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård och kulturlandskap, trädgårdshistoria, maritim kulturhistoria och kulturturism. Museet är beläget på Nordanåområdet och dit hör också ett friluftsmuseum, konstmuseet Museum Anna Nordlander (MAN) samt Stackgrönnans båtmuseum. Museet har "filialer" i ansvars kommunerna Norsjö och Malå genom Alla Tiders-samarbetet med Västerbottens museum.

Museet drivs i bolagsform och ägs av Skellefteå kommun och Region Västerbotten och består dels av det förvaltande bolaget Skellefteå museum AB, dels av Stiftelsen Skellefteå museums samlingar som ägs av Skellefteå kommun och Västerbottens läns landsting. Skellefteå museum ska verka för att kulturarven i den norra länsdelen kan brukas av en bred allmänhet genom ökad tillgänglighet och delaktighet.

Samlingarna består av cirka 75 000 föremål, 1,5 miljoner fotografier, 20 000 böcker och ett stort lokalhistoriskt arkiv. Behovet av förbättrade möjligheter till vård och bevarande är stort. En del av samlingarna är digitaliserade och finns tillgängliga för allmänheten på länets gemensamma databas Kulturarv Västerbotten <kulturarvvasterbotten.se> och i museets interna databas i Forskarrum Nordanå. Digitalisering av samlingarna är ett prioriterat område. Museets basutställningar producerades 1985 och 1995. Arbetet med förnyelse och nybyggnation av basutställningarna har inletts med fokus på den industriella utvecklingens betydelse i den norra länsdelen, där kommunikation och de maritima kulturarven utgör viktiga delar. Museets unika samling bruksbåtar är för närvarande provisoriskt inrymd i lokaler i Stackgrönnan och förberedelser pågår för att skapa ett nytt båtmuseum. Utifrån dessa samlingar finns potential för

ett pedagogiskt arbete kring de maritima kulturarven i norra länsdelen.

Nordanå är en del av ett riksintresseområde för kulturmiljövården. För att möta det ökade intresset från besöksnäringen arbetar Skellefteå museum tillsammans med Kultur Skellefteå, Företagsarkivet i Westerbotten och Folkrelsearkivet i Västerbotten i syfte att kulturarvets bevarande på Nordanå sker i samklang med användande och levandegörande för en större allmänhet. Skellefteå museums ambition är att stärka kännsdomen om och känslan för den lokala historien.

Forskarrum Nordanå

I Forskarrum Nordanå samarbetar Skellefteå museum, Folkrelsearkivet i Västerbotten, Företagsarkivet i Westerbotten och byggnadsvårdscentralen Hålla Hus. Skellefteå museum vill lyfta arkiven som berättelsernas bank – källor som unga och gamla, professionella författare, manusskrivare, filmare och berättare kan ösa ur.

Målgrupper som behöver extra hjälp att närma sig arkiven är barn, unga och utlandsfödda. Forskarrum Nordanå arbetar därför även med bild och form. De kreativa uttrycken kräver inte språkkunskaper men ger ingångar till kulturarven oavsett ålder eller etnisk kulturell bakgrund. Prioriterat är att utveckla det arkivpedagogiska arbetet med inriktning på barn, mångfald och med olika kreativa uttryck.

Museet ansvarar för den länstäckande byggnadsvårdscentralen Hålla Hus <hallahus.se> som är ett samarbete mellan Länsstyrelsen och länets museer. Ett mål är att utveckla den pedagogiska verksamheten inom arkitektur- och bebyggelsehistoria även mot yngre elever.

Skellefteå museum arbetar aktivt med kunskapsuppbyggnad och -förmedling av de maritima kulturarven med dess bebyggelsemiljöer och kulturlandskap och med ett särskilt fokus på det traditionella fisket. Förmedlingen av kunskap inom norrländsk trädgårdshistoria är efterfrågad i hela länet.

Museum Anna Nordlander

Museum Anna Nordlander är en självständig avdelning inom Skellefteå Museum med uppdrag att arbeta med samtidskonst och genusfrågor. Museum Anna Nordlander verkar för att bli ett museum av internationellt intresse och har även uppdraget att bedriva regional konstkonsulentverksamhet.

Västerbottens läns hembygdsförbund

Västerbottens läns hembygdsförbund arbetar för att tillvarata, vårda och visa västerbottniska kulturarv i samverkan med sina

60-talet medlemsföreningar som tillsammans samlar närmare 6 000 medlemmar. Förbundet stöder de lokala hembygdsföreningarna i deras arbete och är hembygdsrörelsens kontaktyta mot riksförbund, myndigheter, länets museer och andra kulturinstitutioner. Hembygdsförbundet arbetar mycket med mångfaldsfrågor och en prioritering framöver är att skapa resurser för att kunna inrätta en hembygdskonsulentfunktion.

Utvecklingsområden regional museiverksamhet 2016–2019

- öka den digitala tillgängligheten till länets kulturarv
- stärka mångfaldsarbete med särskilt fokus på de nationella minoriteterna och samernas närvaro och delaktighet i den regionala museiverksamheten
- främja och utveckla det internationella arbetet och utvecklingen av samarbetsprojekt
- utveckla nya kulturhistoriska, interaktiva och attraktiva utställningar vid Västerbottens museum
- fortsatt utveckling av Västerbottens museums berättarverksamhet med särskilt fokus på att initiera och utveckla arbetet med att samtidsdokumentera och förmedla de nationella minoriteternas historiska och samtida situation i regionen
- utöka Västerbottens museums konstpedagogiska verksamhet i regionen
- utreda förutsättningarna för Västerbottens museum att använda ett särskilt arrangörsstöd för att bättre nå ut med vandringsutställningar, berättarföreläsningar och andra aktiviteter
- permanenta driften av Sune Jonsson centrum för dokumentärfotografi vid Västerbottens museum
- fortsatt utvecklingsarbete av Skogsmuseet i Lycksele utifrån målsättningen att bli ett nationellt skogshistoriskt museum och en nationell mötesplats för forskning med inriktning på skogens och skogsbrukets historia
- implementera aktuell skoglig forskning i Skogsmuseets olika verksamhetsdelar, bland annat genom att utveckla och förnya samlingsformer med övriga museer i länet, Sveriges Lantbruksuniversitet, Umeå universitet och skogsnäringen
- utveckla ett visningsarkiv och en nyskapande mötesplats och publikt forum för de samiska kulturarven i södra Lappland, en skattkammare, Vuokkå, i anslutning till Skogsmuseets samiska utställning
- utveckla och förädla kulturarvens värden på Nordanå
- förnyelse och nybyggnad av Skellefteå museums basutställningar
- i samarbete med Folkrelsearkivet i Västerbotten och Företagsarkivet i Westerbotten utveckla det arkivpedagogiska arbetet med särskild inriktning på barn och unga och med ett mångfaldsperspektiv

Regional biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande verksamhet

Den litterära traditionen i Västerbotten vilar på tunga namn. Det är en tradition att värna men framförallt bygga vidare på så att nya författarskap kan växa fram. De senaste åren har ett betydande antal författare som skriver för barn och ungdomar framträtt i Västerbotten, det grafiska berättandet har en stark position och även i andra genrer märks en ökning med bland annat flera romandebuter. Vid Umeå universitet ges förutom kurser i Skapande svenska både kandidat- och magisterprogram i Biblioteks- och informationsvetenskap samt programmet för litteraturvetenskap och kreativt skrivande. Region Västerbotten vill att regionen ska behålla och stärka sin position som litterärt län. Viktigt är också att lyfta och främja litteratur på minoritets-språken som i dag har en svag ställning, regionalt och nationellt, med liten utgivning och få författare.

En bok, oberoende av format, är bara början på en lek-, språk- och lärprocess. I den nationella satsningen Bokstart Sverige är grunden att stimulera föräldrar och andra vuxna att samtala och läsa med sina barn för att stödja språkutveckling. Förmågan att läsa har betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhället.

Bibliotek ger alla människor fri tillgång till information, kunskap och bildning. I Bibliotekslagen betonas betydelsen av bibliotekens roll i det demokratiska samhällets utveckling genom att verksamheten ska verka för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, samt vara tillgänglig för alla.

Länsbiblioteket i Västerbotten

Länsbiblioteket i Västerbotten är en del av det nationella biblioteksnätverket. Från och med den 1 januari 2014 styrs arbetet av Bibliotekslagen (2013:801). Här anges att "Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet". Från och med 2015 har staten gett regional biblioteksverksamhet uppdrag att även omfatta läs- och litteraturfrämjande verksamhet.

Regionalt, nationellt och internationellt samarbete är en viktig del i länsbibliotekets verksamhet. Länsbiblioteket arbetar i nära samverkan med kommunbiblioteken med avsikt att stödja och utveckla deras arbete med bland annat läsfrämjande, kvalitetsutveckling samt biblioteket som kommunal/lokal resurs. I arbetet med mångkultur och integration bidrar länsbiblioteket genom att stärka biblioteken som interkulturella mötesplatser, utveckla nya metoder och verktyg samt initiera nätverk. Länets tre sjukhusbibliotek, inklusive Alva kultur, drivs av Länsbibliote-

ket i Västerbotten. Länsbiblioteket driver också två medicinska bibliotek, som en del av sjukhusbiblioteken i Lycksele och Skellefteå.

Bibliotek

De kommunala biblioteken styrs bland annat av kommunala biblioteksplaner och Bibliotekslagen. Bibliotekens samhällsfunktion kan beskrivas som att vara knutpunkten i en bildnings- och informationsgeografi. Traditionellt har denna uppgift handlat om att distribuera och tillgängliggöra medier. Det läsfrämjande arbete som biblioteken gör är angeläget eftersom undersökningar visar att läsförståelse och läskunskap sjunker. I dagsläget finns två interkommunala bibliotekssamarbeten i Västerbotten, V8 Biblioteken och Mina bibliotek i Umeåregionen. I regionen finns tre kommunägda bokbussar; Lycksele, Skellefteå och Umeå. Den samiska bokbussen från Norge stannar även till i Storumans kommun. Av länets femton kommunbibliotek är sju integrerade folk- och skolbibliotek. I Umeå finns Sveriges Depåbibliotek och lånecentral som har ett nationellt uppdrag men som ingår i Umeå kommuns organisation.

Läs- och litteraturfrämjande

Bilden av Västerbotten som ett litterärt län, både nationellt och internationellt, har sin grund hos våra stora författare. Det är en tradition att värna men framförallt bygga vidare på så att nya författarskap kan växa fram. Den västerbottniska litteraturen och periferins särskilda förutsättningar för litterärt skapande har uppmärksammats på olika sätt, bland annat genom den forskning och utbildning som bedrivs vid Umeå universitet. Genom utbildningar i konstnärligt skrivande läggs grunden för tillväxten av nya författare i länet. Region Västerbotten vill att regionen ska behålla och stärka sin position som litterärt län. Viktigt är också att lyfta och främja litteratur på minoritetsspråken som i dag har en svag ställning, regionalt och nationellt, med liten utgivning och få författare. En god tillgång på regionala författare skapar goda förutsättningar för att utveckla formerna för att stimulera till läsande och skrivande.

Projektet "Det litterära Västerbotten" som drivs med stöd av Kulturrådet och Region Västerbotten har som huvudsaklig målgrupp etablerade och blivande författare. Det drivs i syfte att utveckla regionens litterära infrastruktur ytterligare för att underlätta för den kategorin av konstnärligt verksamma.

Kultur i vården (KIV)

Region Västerbottens Kultur i vården-arbete bedrivs av Alva kultur, ett kulturcentrum vid Norrlands universitetssjukhus och sjukhusbiblioteken i Lycksele och Skellefteå. Inom ramen för verksamheten bedrivs även en medicinsk biblioteksverksamhet som en integrerad del av sjukhusbiblioteken i Lycksele och Skellefteå.

Kultur i vården/Sjukhusbiblioteken arbetar med alla konstformer och workshops såsom teater, musik, konst, dans och slöjd samt läsfrämjande verksamhet genom läsecirklar, berättande och författarbesök. I kulturcentret Alva kultur som årligen lockar ca 70 000 besökare finns ett bibliotek, ett rum för rörliga bilder, en "scen" och Galleri Alva som drivs i samarbete med Västerbottens läns landsting. I galleriet visas nutida konst och bildkultur, där såväl regionala som nationella konstnärer medverkar. I samband med pågående utställningar arrangeras föreläsningar och konstnärspresentationer som fördjupar och kompletterar.

Verksamheten samverkar med de regionala kulturverksamheterna och regionala kulturkonsulenter, med folkbildningens organisationer, det fria kulturlivet, aktörer inom vården med flera. KIV har ett väl uppbyggt kontaktnät med vårdavdelningar och kulturinspiratörer inom Västerbottens läns landsting. En kontinuerlig verksamhet planeras och initieras utifrån barn och ungdomars behov och verksamhet planeras i dialog med barnkliniken, lekterapin och sjukhusskolan. Region Västerbotten ingår i det nationella nätverket för Kultur i vården och vill vidga sitt kontaktnät och möta upp internationella personer och miljöer som arbetar med kultur i vården, för att på ett naturligt sätt föra in kunskap om processer i omvärlden till lokal och regional nivå. Fortsatta insatser bör vara att vidga KIV:s nätverk att omfatta Norden och Europa samt mer aktivt informera om KIV:s verksamhet och kulturens hälsofrämjande effekter. Prioriterade utvecklingsområden för Kultur i vården under perioden är:

- > öka tillgång och tillgänglighet till litteratur på andra språk än svenska, särskilt lyfta den norrländska och den samiska kulturen och litteraturen vid sjukhusbiblioteken
- > utveckla ett läsfrämjande arbete inom sjukhusbiblioteken
- > vidareutveckla Kultur i vårdens nätverk, regionalt, nationellt och internationellt
- > öka och fördjupa kunskapen om kulturens hälsofrämjande betydelse

Utvecklingsområden regional biblioteksverksamhet inklusive läs och litteraturfrämjande verksamhet 2016–2019

- främja och utveckla strukturer för fler författarskap från regionen samt verka för en funktion som länsövergripande litteraturutvecklare
- stärka biblioteken som viktig medaktör och utvecklare av läsfrämjande arbetssätt
- främja litteratur på samiska språk och övriga minoritetsspråk
- synliggöra och utveckla biblioteksverksamhetens roll i lokalsamhället
- initiera och stötta insatser för ökad digital delaktighet och digital kompetens i länet

Konstfrämjande verksamhet

I länet finns drygt 100 professionellt verksamma konstnärer och konsthantverkare. Sammanlagt cirka 70 studenter utbildas på Konsthögskolan i Umeå och det finns förberedande konstutbildningar vid Umeå Konstskola, Edelviks folkhögskola och Solviks folkhögskola. Utställningsverksamhet av samtidskonst bedrivs på offentligt finansierade institutioner som Bildmuseet vid Umeå universitet, Galleri Alva vid Norrlands universitetssjukhus som är en del av Region Västerbottens Kultur i vården-verksamhet, Västerbottens museum och Konsthögskolans elevgalleri i Umeå, Skellefteå Konsthall och Museum Anna Nordlander i Skellefteå och Ricklundgården i Saxnäs, Vilhelmina. I Umeå har en ny kommunal konsthall öppnats i kulturhuset Väven. De större kommunerna i regionen är viktiga aktörer när det gäller inköp av konst. Det gäller också Västerbottens läns landsting vars konstsamling omfattar mer än 17 000 verk, som i första hand är placerade i landstingets egna verksamheter. Vidare finns i Umeå två konstnärsdrivna gallerier med projektverksamhet; Verkligheten och Galleri Maskinen. Regionens professionella konsthantverkare arbetar i materialen textil, trä, glas, keramik och metall. Ett tiotal av dem är anslutna till Konsthantverkscentrum. Kulturmejeriet i Röbäck utanför Umeå inrymmer verkstäder för textil, keramik och grafik, ett gjuteri och konstnärsateljéer. Även i Robertsfors och Olofsfors finns verkstäder och ateljéer för professionellt konsthantverk. I Västerbotten finns det arton konstföreningar varav fjorton är allmänna och fyra arbetsplatsföreningar som är anslutna till Sveriges Konstföreningar, SAK. I merparten av länets kommuner finns aktiva konstföreningar med många medlemmar, vars utställningar i många fall arrangeras i biblioteken. Västerbottens konstföreningar bedriver bland annat ett aktivt publikarbete genom exempelvis gallerirundor, debatter, utställningsvisningar i egen regi och konstresor. Särskilda lokaler för konstutställningar finns i Dorotea, Lycksele, Nordmaling, Robertsfors, Skellefteå och Umeå. Konstfrämjandet Västerbotten är en del av den nationella folkrörelseorganisationen Konstfrämjandet vars uppdrag bygger på övertygelsen om bildningens och konstens frigörande roll i samhället. Konstfrämjandet Västerbotten driver olika projekt och har nyligen öppnat ett rum för samtida konst och kultur i Umeå.

Regional konstkonsulent

Konstkonsulenterna bedriver ett långsiktigt, strategiskt arbete för att stärka samtidskonsten i länet. I uppdraget ingår att öka kontaktytorna mellan allmänheten, uppdragsgivare, konstnärer och länets barn och unga genom att stödja verksamheter och initiera projekt. Att möjliggöra barns och ungas egna skapande är en viktig del i konstkonsulentens verksamhet som därför för en kontinuerlig dialog med länets övriga kulturkon-

sulenter kring frågor som rör barn och ungas inflytande och delaktighet. Särskilt viktiga samarbetspartners är föreningsliv, skolor och de av länets utställningsarrangörer som arbetar med barn och unga som målgrupper.

Konstkonsulenten ingår även i det nationella nätverket Konstkonsulenterna i Sverige som samarbetar kring nationellt viktiga frågor som skälig ersättning till professionella utövare genom att verka för det så kallade MU-avtalet, som handlar om medverkande- och utställningsersättningar vid offentligt finansierade institutioner, den konstnärliga friheten, jämställdhetsfrågor inom konsten samt enprocentsregeln som säger att en viss procent ska avsättas vid offentlig nyproduktion och renovering samt den offentliga gestaltningen.

Från och med 2016 fördelas konstkonsulentuppdraget mellan två nya huvudmän, Konstfrämjandet i Västerbotten och Museum Anna Nordlander, som är en del av Skellefteå museum AB.

Museum Anna Nordlander (MAN)

Museum Anna Nordlander är självständig avdelning inom Skellefteå museum med uppdrag att arbeta med konst och genusfrågor. MAN förvaltar en konstsamling som ägs av Skellefteå kommun. Samlingen visas för allmänheten på Stadsbiblioteket i Skellefteå samt Stiftsgården Skellefteå. Samlingen, som omfattar ca 600 verk av kvinnliga, framför allt nordiska, konstnärer sträcker sig från 1800-talet fram till idag, med ett tydligt fokus på samtida konst. Den konstpedagogiska verksamheten vid MAN riktar sig till barn och unga mellan 3 och 18 år.

MAN har ambitionen att bli ett nordiskt nav för samtidskonst och genus. En viktig del av detta är en ökad internationalisering och utökat samarbete på internationell nivå. MAN kommer att lägga stort fokus på samarbeten och medskapande aktiviteter med publik och konstnärer vilka bidrar till konstnärlig kvalitet och förnyelse. Målsättningen är att erbjuda konstnärer en arena som möjliggör en utveckling av traditionella utställningsformer och som främjar berättartekniker, tvärvetenskapliga projekt och nyskapande uttryck. Genom sin verksamhet arbetar MAN normkritiskt och samlingen finns till för att belysa och problematisera kvinnors marginaliserade roll i konsthistorien. MAN:s utställningar och projekt lyfter även frågor som rör identitet, demokrati och medbestämmande. Idag har MAN ett inarbetat samarbete med IASPIS, Konstnärsnämndens internationella program för bild- och formkonstnärer och ingår även i arbetsgruppen för IASPIS ateljéprogram i Umeå. Internationellt samverkar MAN med bland annat National Association of Women's museum och är, genom Skellefteå museum, medlem i ICOM – International Council of Museums och Riksförbundet Sveriges museer.

Museum Anna Nordlander har från och med 1 januari 2016, att på uppdrag av Region Västerbotten, vara en av huvudmännen för regionens konstkonsulentverksamhet.

Överföringen av konstkonsulentverksamheten till MAN ger en möjlighet att öka samtidskonstens närvaro i norra länsdelen och det öppnar även upp för nya samarbeten på mellanregional och mellankommunal nivå.

Konstfrämjandet i Västerbotten

Konstfrämjandet i Västerbotten är en ideell förening vars medlemmar utgörs av folkrörelseorganisationer och föreningar inom Västerbottens län. Konstfrämjandets arbete utgår från fyra hörnstenar: konstutbildning, breddning av arbetsmarknaden för konstnärer, demokratisering av konsten samt synliggörande av konst i samhället. I utvecklingsarbetet ingår att utveckla samverkan mellan olika aktörer inom konstområdet, stödja konstnärer i deras företagande och göra konsten mer tillgänglig för regionens invånare. Konstfrämjandet Västerbotten har från och med halvårsskiftet 2015 att, på uppdrag av Region Västerbotten, vara en av huvudmännen för regionens konstkonsulentverksamhet.

Västerbottens museum AB

Med utvidgade utställningslokaler och representativa samlingar är Västerbottens museum en aktör och arena för utövande konstnärer. I det regionala konstuppdraget ingår kunskapsuppbyggnad, bevarande och förmedling. Museet har en stor konstsamling och flertalet nätverk till sitt förfogande. De kommande åren prioriterar Västerbottens museum utvecklingen av det konstpedagogiska arbetet.

Konstnärscentrum Nord

Konstnärscentrum är en ideell rikstäckande förening med ändamål att främja yrkesverksamma konstnärers arbetsmarknadsintressen, en länk mellan utövande konstnärer och deras publik. Konstnärscentrum Nords verksamhet omfattar Gävleborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Föreningen som har drygt 200 medlemmar och uppbär ett årligt anslag från Kulturrådet fördelar ekonomiskt stöd till idéskisser och konstnärliga projekt. KC Nord arrangerar återkommande så kallade branschdagar för konstområdet i syfte att skapa tillfälle för konstnärer och andra aktörer att utbyta erfarenheter, kompetensutveckla och belysa konstens villkor och utvecklingsmöjligheter i norra Sverige.

Bild och form i Västerbotten

Inom projektet Bild och form i Västerbotten bedrivs ett utvecklingsarbete i syfte att etablera ett konstresurscentrum som bygger på ett regionalt engagemang och samarbete med na-

tionella och internationella aktörer. Centrumet ska stärka strukturer för bildkonstområdet i regionen, och arbetet utgör en del av en nationell strategi. En handlingsplan ska upprättas och en samlingsplats för bild- och formkonsten i regionen byggas upp, vilket bland annat kommer att underlätta för uppdragsgivarna att nå konstnärer och bidra till att bredda deras arbetsmarknad. Konstresurscentrum ska bli en knutpunkt för alla yrkesverksamma konstnärer och konsthantverkare i regionen.

Emma Ricklunds stiftelse

Emma Ricklunds stiftelse förvaltar Ricklundgården i Saxnäs med tillhörande konstsamling. I uppdraget ingår att visa samlingen för allmänheten och att erbjuda professionella konstskapare vistelse i Ricklundgårdens ateljéer. Sparbanksstiftelsen Norrland utser bland annat årligen två unga konstnärer från Västernorrland och Västerbotten som ges möjlighet att vistas och arbeta där. Emma Ricklunds stiftelse ägs av Vilhelmina kommun och Västerbottens läns landsting och drivs med stöd av Region Västerbotten och Vilhelmina kommun.

Utvecklingsområden konstfrämjande verksamhet 2016–2019

- utöka barn och ungas delaktighet i konstens värld på lika villkor, med särskilt fokus på konstens möjligheter att bidra till interkulturell dialog
- skapa möjligheter för länets konstnärer att synas i yrkesmässiga sammanhang nationellt och internationellt
- främja tillgänglighet till konst av hög kvalitet för alla, med fokus på konstpedagogiska insatser
- inom ramen för konstkonsulentuppdraget utarbeta en plan för hur MU-avtalet på sikt ska tillämpas i regionens och kommunernas utställningsarenor
- stärka och utveckla Museum Anna Nordlander som en mötesplats där samtidskonst och genus står i centrum

Kulturfrämjande verksamhet

Region Västerbotten ger stöd till regionala kulturkonsulenter verksamhet inom områdena dans, musik, hemslöjd, teater, amatörteater, film, bibliotek, konst och mångkultur. Kulturkonsulenterna bedriver stora delar av sin verksamhet för barn och unga. De är en resurs för länets kulturaktörer, bygger nätverk, medverkar till utvecklingen av projekt samt koordinerar insatser för professionella kulturskapare. Med olika huvudmän för konsulenterna följer bland annat skilda förutsättningar för att bedriva verksamhet.

Kulturkonsulenterna i Västerbottens län ska främja, stärka och utveckla en god tillgång för länets invånare till professionell kultur. De är en resurs för att initiera och utveckla kultursatser för barn och unga och ska därtill initiera och samordna

insatser som stärker och utvecklar förutsättningarna att verka som professionell kulturskapare. Alla regionala kulturkonsulenter ska bidra till att stärka dialog och samverkan mellan olika aktörer. Den verksamhet som kulturkonsulenterna ansvarar för ska främja möten mellan olika kulturer samt återspegla mångfalden i regionen. Deras huvudmän ska medverka och bidra till regionens attraktivitet och utveckling. Kulturkonsulenterna har en gemensam uppdragsbeskrivning fastställd av Region Västerbottens förbundsstyrelse som gäller från 2015. En beskrivning av de regionala kulturkonsulenterna återfinns under respektive huvudman.

Mångkulturverksamhet

Ett huvudmål för Region Västerbotten är att verka för att alla invånare – oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller socioekonomisk bakgrund – får möjlighet till inflytande och delaktighet i kulturlivet samt till kulturupplevelser och till eget skapande. Genom mångkulturverksamheten bedriver Region Västerbotten ett utvecklingsarbete för att stärka dessa mångfaldsaspekter inom det regionala kulturlivet i syfte att bredda länets kulturutbud, rekrytering och publik. I uppdraget ingår att stödja kunskapsutveckling och uppföljning på området, delta och driva projekt samt bygga och upprätthålla relevanta nätverk. Huvudsakliga målgrupper är de regionala kulturverksamheterna och konsulenterna, Enheten för regional kulturverksamhet men även det övriga kulturlivet i Västerbotten.

Region Västerbotten ingår i nätverk som bland annat Jämlikhetsnätverket som samlar verksamheter och organisationer i Umeå och regionens som arbetar med jämlikhetsfrågor samt i NNM, det Nationella nätverket för mångfald och mänskliga rättigheter, som samlar tjänstepersoner från offentliga sektorn i hela Sverige som har i uppdrag att på olika sätt bidra till ökad mångfald och/eller arbeta mot diskriminering. Syftet med båda nätverken är att sprida kunskaper och erfarenheter.

Riksteatern Västerbotten

Riksteatern Västerbotten har ett regionalt uppdrag att långsiktigt och strategiskt stärka scenkonsten i länet. I detta ingår att initiera utvecklingsarbete för länets scenkonstarrangörer, tillgängliggöra professionell och kvalitativ scenkonst från producenter både nationellt och regionalt till länets arrangörer, stärka samverkan mellan arrangörer och scenkonstproducenter, och i övrigt bidra till en starkt samverkan i regionens kulturliv med inriktning på scenkonst. Den huvudsakliga målgruppen för konsulentuppdraget är länets arton teater- och musikföreningsarrangörer, kommunernas barnkultursamordnare, skapande skola-samordnare i kommunerna samt bygdegårdar och andra

småplatsarrangörer. Samarbeten med regionala och lokala aktörer är väl utvecklade.

Föreningen ingår i ett interregionalt samarbete, Riksteatern Norra, bestående av de fyra Norrlandslänens länsteaterföreningar. Inom det samarbetet genomförs tillsammans med Teatercentrum Norra utbudshelgen Scenkonstdagar som är en viktig mötesplats för arrangörer och producenter av vuxenutbud, den webbaserade utbudskatalogen <scenkonstinorr.se> för barn och unga, viss turnésamordning samt samverkan rörande nationella insatser i landet kopplat till Riksteaterns folkrörelsearbete.

För att bibehålla arrangörsledets kraft och engagemang är mötesplatser, utbildningstillfällen och utbudsdagar i samarbete med olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå en prioriterad del i det främjande och förmedlande uppdraget. Riksteatern Västerbotten arbetar även för att etablera en regional mötesplats för barnkultur, för att skapa synlighet och förbättrad samordning för barnkulturområdet i samarbete med andra kulturaktörer i regionen. En av fem föreställningar i regionen är en offentlig föreställning för barn eller ungdom. Den stora majoriteten av barnkultur ses alltså i skolans regi och inte med familj eller vänner. Riksteatern Västerbotten arbetar för att tillgången till offentlig barnkultur ska öka. De långa avstånden försvårar förutsättningarna att skapa ekonomiskt effektiva turnéslingor och subventionsbehoven är stora framförallt rörande föreställningar riktade mot barn och unga.

Via utbudskatalogen <scenkonstinorr.se> presenteras en samlad bild av det turnerande länsutbudet av teater, dans och musik för små scener, respektive utbudet av turnerande teaterföreställningar för barn och unga.

Riksteatern Västerbotten administrerar två olika arrangörssubventioner; arrangörsstöd via kultursamverkansmodellen som täcker delkostnader för turnéföreställningar med fria teatrar samt det så kallade småplatsstödet via Riksteatern för arrangemang utanför centralorter. Arrangörsstödet finns i samtliga Norrlandslän men varierar i omfattning. Riksteatern Västerbotten har behov av utökade resurser för att säkra såväl tillgång och utbud framförallt i glesbygd som för interregionala samarbeten. Såväl skolor som offentliga arrangörer signalerar ett behov av ytterligare subventioner bland annat för att kunna erbjuda bussresor till kulturaktiviteter och därmed öka tillgången till ett bredare kulturutbud.

Riksteatern Västerbotten arbetar strategiskt och långsiktigt med kvalitativa insatser för att stärka utvecklingen i regionen rörande unga arrangörer. Målet är att under en kommande treårsperiod stimulera en ökning av andelen unga som deltar i de

årliga scenkonstdagarna och samtidigt öka andelen yngre aktiva i arrangörsföreningar. Det finns från de unga arrangörerna en stark efterfrågan på regionala mötesplatser vilket Riksteatern Västerbotten vill fortsätta att arbeta för i samverkan med andra kulturaktörer i länet. Ambitionen är även att fortsatt arbeta med arrangörsutbildningar för unga i länet samt erbjuda tillgång till ett internationellt kulturläger i Berlin där ett antal unga kulturaktiva västerbottningar får en möjlighet att stärka sin konstnärliga utveckling, sin samhällskompetens och få tillgång till ett internationellt nätverk.

BUNGK – Barn- och ungkulturgruppen

BUNGK är en regional samverkansgrupp som består av regionala kulturkonsulenter, representanter för centrumbildningarna samt pedagoger vid några av regionens museer. En gemensam treårig verksamhetsplan arbetades fram våren 2013 och sedan 2014 söker gruppen gemensamt årliga verksamhetsmedel för sina aktiviteter. En gemensam samverkansbeskrivning fastställd av Region Västerbottens förbundsstyrelse gäller från 2015. BUNGK-gruppens övergripande mål är att arbeta strategiskt med regionens barnkultur, underlätta tillgången till kultur, samt främja aktivitet, upplevelser, lärande och skaparglädje för barn och unga i hela regionen. Målgruppen är i första hand vuxna som finns i barns närhet. Kommunernas arbete med Kulturrådets satsning Skapande skola är en viktig fråga då denna bidragsform tillför nya kulturmedel till regionen som ger skolbarn möjlighet att möta professionella kulturskapare.

Utvecklingsområden kulturfrämjande verksamhet 2016–2019

- stärka kunskapsutveckling avseende jämlikhets- och inkluderingsfrågor, samt normkritiska metoder och arbetssätt
- stärka och synliggöra samisk kultur och kulturarv samt övriga nationella minoriteters kultur genom bland annat samarbeten och projekt
- initiera och stötta insatser för ökad jämlikhet samt se över metoder för uppföljning och utvärdering av jämlikhetsarbetet
- fortsatt utveckling av internationella samarbeten
- stärka och utveckla samverkan med länets kommuner och det lokala kulturlivets företrädare, och vara ett stöd och en resurs för kommuner och föreningsliv utifrån de lokala behoven
- utifrån lokala behov och resurser stärka kunskap, nätverk och kultursatsningar som främjar det lokala kulturlivets utveckling, med särskilt fokus på barn och ungas tillgång till kulturupplevelser och eget skapande
- stärka och utveckla nätverk och kompetensutveckling för unga arrangörer i regionen
- BUNGK ska främja målgruppernas kompetens och inspiration samt skapa samverkan mellan professionella aktörer och målgrupperna

- BUNGK ska verka för att unga ska erhålla likvärdiga kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande oavsett hemort

Regional enskild arkivverksamhet

Folkrörelsearkivet i Västerbotten och Företagsarkivet i Västerbotten är båda ideella föreningar som skapade ur förenings- och näringslivets behov att bevara och dokumentera sin historia. Båda arkiven tillhör den enskilda, privata, arkivsektorn och spelar således en viktig roll som motvikt till myndigheternas arkiv i skrivandet av vår historia. Behovet av utökade resurser är stort, både personella och ekonomiska.

Andra arkiv som också har Västerbottens län som upptagningsområde är Västerbottens museums kulturhistoriska arkiv, ämbetsarkiv och fotoarkiv, Forskningsarkivet vid Umeå universitet, Dialekt- ortnamns- och folkminnesarkivet (tidigare DAUM) som sorterar under den statliga språkvårdsmyndigheten Institutet för språk och folkminnen, ISOF samt Skellefteå museums arkiv. Från år 2015 har Västerbottens museum, Folkrörelsearkivet i Västerbotten och Stadsarkivet i Umeå ett samverkansavtal med ISOF i Uppsala. Det innebär att ISOF hyr lokaler av Umeå kommun för Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivets fysiska samlingar. Västerbottens museum och Folkrörelsearkivet i Västerbotten bidrar till att hålla dem tillgängliga.

Folkrörelsearkivet i Västerbotten

Folkrörelsearkivet i Västerbotten är ett länsarkiv med uppgift att samla in och förvara handlingar från Västerbottens föreningar och folkrörelser. Arkiv- och besökslokaler finns i Umeå och Skellefteå. Sammanlagt förvaras här deponerat material från cirka 10 000 arkivbildare på över 6 000 hyllmeter vilket gör arkivet till det största folkrörelse- och föreningsarkivet i Sverige. Folkrörelsearkivet rymmer handlingar från de traditionella folkrörelserna; arbetar- och fackföreningsrörelsen, frikyrkorörelsen, idrotten, Kooperationen och Nykterhetsrörelsen men också ett digert föreningsmaterial från områden som rör folkbildning, kultur och fritid liksom byarkiv, släkt- och personarkiv.

Företagsarkivet i Västerbotten

Företagsarkivet i Västerbotten är en ideell förening med säte i Skellefteå och med länet som verksamhetsområde. Verksamheten startade 1987 med Handelskammaren och Folkrörelsearkivet som initiativtagare och i uppdraget ingår att bistå företag i arkivfrågor och ge forskarservice till intresserade. Besökslokaler finns på Nordanå i Skellefteå i samma byggnad som Folkrörelsearkivet och Skellefteå museum. Arkivsamlingarna är uppdelade på två depåer varav de för den norra länsdelen förvaras i Skellefteå och material från den södra länsdelen

förvaras i en depå på Umedalen, Umeå. Företagsarkivet har idag cirka 2 000 hyllmeter arkivmaterial som visar företagsutveckling och historia i form av protokoll, räkenskaper och andra handlingar. Huvuddelen av materialet kommer från äldre banker, försäkringsbolag och innovationsföretag.

Västerbottens museums ämbets- och fotoarkiv

Västerbottens museums arkiv består av ämbetsarkiv, ett omfattande kulturhistoriskt arkiv samt fotoarkiv. Av stor vikt är fortsatt digitalisering av samlingarna. Museet ingår i Arkivnätverket i Umeå och samarrangerar årligen Arkivens dag. Västerbottens museum kommer under perioden att prioritera inrättande av nya klimatanpassade arkivlokaler med ytor för förmedling.

Utvecklingsområden regional enskild arkivverksamhet 2016–2019

- fortsätta att utveckla nyskapande former för samverkan mellan arkiven i regionen, med tillgänglighetsfrågor, jämställdhet och mångfald i fokus. Frågan om samverkan kring lokaler kommer att fortsatt behandlas
- fortsatt digitalisering av arkivens samlingar
- säkra det fortsatta bevarandet av ISOF:s samlingar i norra Sverige i samverkan med Norrbottens län och bidra till att tillgängliggöra det

Filmkulturell verksamhet

Västerbotten har ett levande filmklimat som sträcker sig från kust till fjäll. Den professionella filmproduktionsbranschen präglas främst av att unga bolag gör produktioner för såväl lokala, nationella som internationella uppdragsgivare. Bolagen har hög teknisk kompetens och kan producera för alla typer av visningsfönster. Det finns filminspelningsstudios i både Skellefteå och Umeå, och Umeå är en av Sveriges Televisions fyra programproducerande orter. Det finns också flertalet utbildningar inom filmproduktion på såväl grundläggande som universitetsnivå i regionen.

Under de senaste åren har mötet mellan traditionell film och nya medier blivit väldigt tydligt. Filmbolagen samarbetar allt oftare med digitala byråer och reklambyråer och skapar filmproduktioner för många olika typer av medier. I Västerbotten finns spetskompetens inom så vitt skilda områden som panoramisk filmproduktion, drönarfilming, streaming, datorspel, interaktivt berättande med rörlig bild på nätet, produktion av appar med rörlig bild med mera.

Flera av regionens filmare inom kortfilm, dokumentärfilm, musikvideor och reklamfilm har fått internationell uppmärksamhet och filmproduktioner från regionen har vunnit flera inter-

nationella filmpriser. Många av dessa filmskapare är på väg att debutera som långfilmsregissörer.

I regionen arrangeras årligt återkommande filmfestivaler. Störst är Umeå europeiska filmfestival som arrangeras av Fol-kets Bio Umeå i samverkan med bland andra Umeå kommun och Film i Västerbotten. Bland andra festivaler märks Am-marnäs dokumentärfilmfestival, Sagabiografens filmfestival i Adak, Snöbio i Skellefteå och urfolkfilmfestivalen Dellie Maa som visas i både Tärnaby och Umeå. I Västerbottens län finns flera filmföreningar, filmstudios och föreningar som arrangerar filmfestivaler och visning av film. Sagabiografen i Adak, Malå kommun, rymmer en bit västerbottnisk kulturhistoria. Denna biograf från 1940-talet är bevarad i ursprungligt skick. Den samiska filmproduktionen i länet har växt sig starkare under de senaste fyra åren. De samiska filmskaparna har lyft samiska frågor i kortfilmer som rönt stor nationell och internationell uppmärksamhet. Den samiska filmkulturen har även gett en ökad efterfrågan på visning av samisk film och filmpedagogiska insatser riktade till samiska barn och unga.

Film i Västerbotten

Film i Västerbotten är ett regionalt resurscentrum för film och rörlig bild med Region Västerbotten som huvudman. Film i Västerbotten arbetar med att förbättra förutsättningarna för filmpedagogik för barn och unga på skola och på fritid, främja spridning och visning av kvalitetsfilm, stödja talangutveckling inom filmproduktion samt främja entreprenörskap inom rörlig bild.

Filmpedagogik

Via webbportalen <filmkurser.nu> erbjuder Film i Västerbotten filmpedagogiska insatser till skolor, studieförbund och andra som arbetar med barn och unga. För att stärka barn och ungas möjligheter att ta del av film och rörlig bild kommer Film i Västerbotten att initiera en förändring i sitt arbete med filmpedagogik. Under de senaste åren har den digitala tekniken och internet förändrat barn och ungas sätt att se, prata om och göra film. Pedagogisk personal har också överlag en förändrad och mer positiv attityd till ny digital teknik. Film i Västerbotten ska fortsätta att erbjuda insatser för skolor, föreningar och fritidsgårdar med flera för att barn och unga ska få se, prata och göra film. Detta ska däremot ske utifrån ett tydligare barn- och ungdomsperspektiv. Film i Västerbotten vill fördjupa sin kunskap om hur barn och unga använder och förhåller sig till film, i dialog med barn, unga och lärare för att sedan förändra arbetsmetoden. Film i Västerbotten har i dagsläget identifierat att kurspaketen i filmkurser.nu och marknadsföringen gentemot unga behöver förändras. Skapande skola behöver integreras och samarbetet

med Mediacenter i Västerbotten, en del av Region Västerbotten, kring utbildning av lärare i filmpedagogik behöver förstärkas. Det finns också ett behov av att vidareutbilda länets frilansande filmpedagoger.

Visningsfrågor

För att ge länets invånare möjlighet att ta del av ett mångsidigt och kvalitativt filmutbud samarbetar Film i Västerbotten med biografer, visningsorganisationer och föreningslivet kring filmvisningar och filmfestivaler i hela länet. Främst sker det genom stöd till arrangemang och kompetensutveckling till visningsorganisationer, biografer och föreningar samt genom att tillhandla film från Västerbotten till visningsevenemang. Den digitala förändringen av filmvisning ger många möjligheter men innehåller också många utmaningar där kompetensutveckling fyller en viktig funktion.

Film i Västerbottens samproduktioner har sedan 1996 lagrats i flertalet olika analoga och digitala format och för att framtidssäkra visningen av dessa måste de sparas digitalt på ett säkert sätt. Efterfrågan på visningstillfällen av både äldre och aktuell regionalt producerad film är fortsatt stor. Information om filmerna ska vara lättillgängligt på nätet och filmerna ska kunna distribueras enkelt till biografer och andra visningsorganisationer. En prioritering är att se över rutinerna för detta.

Arrangemang och kompetensutvecklingsinsatser som får stöd bedöms alltid utifrån ett genusperspektiv. Bidragen ska också ge möjlighet att visa film som utmanar filmens gängse normer vad det gäller skildringar av kön, sexuell identitet, kulturella och etniska bakgrunder.

Produktionsstöd och talangutveckling

Film i Västerbotten ska främja produktion av fiktions- och dokumentärfilm. Det sker främst genom medfinansiering och utlåning av filmteknik. Talangutvecklingen är en viktig strategi för att stötta filmskapare oavsett om de har som ambition att arbeta med traditionell film som dokumentär och fiktion eller med kommersiella uppdrag som reklamfilm, beställningsfilm och musikvideor. Talangutvecklingen är en förutsättning för att unga ska kunna bo kvar i Västerbotten och förverkliga sina konstnärliga ambitioner. Insatser riktas därför till både oetablerade och etablerade filmare för att tillgodose den regionala filmbranschen med kompetens. För att Västerbotten ska kunna utveckla närliggande branscher inom kultur, media, IT och journalistik är det av vikt att det finns kompetens inom produktion av film och rörlig bild.

För att fortsätta värna om konstnärlig kvalitet och förnyelse vill Film i Västerbotten utveckla arbetet med att stödja regionens filmskapare och utveckla deras talang. En ambition är att stärka bryggan mellan de unga kvinnor och män som visar särskild fallenhet för filmproduktion inom de filmpedagogiska insatserna och de mer etablerade filmskaparna.

Kompetensutvecklande och nätverksstärkande aktiviteter ligger till grund för möten mellan kreatörer, företag, studenter, föreningar och närliggande branscher. De är även verktyg för att stärka filmskapare från underrepresenterade grupper i den professionella filmbranschen, exempelvis kvinnor och personer med annan etnisk eller kulturell bakgrund. Film i Västerbotten har tidigare arbetat i EU-projekt med kompetensutvecklande och nätverksstärkande aktiviteter. Erfarenheterna av internationella projekt är nyttiga för både regionala filmorganisationer och för filmskapare och produktionsbolag. Film i Västerbotten ser därför positivt på fortsatt samarbete med andra regioner och länder. Film i Västerbotten deltar bland annat i ett nätverk bestående av regionala filmaktörer från norra delarna av Sverige, Norge och Finland.

Den samiska filmkulturen har stärkts i Västerbotten under de senaste fyra åren. De samiska filmerna deltar i internationella nätverk som ger den samiska filmproduktionen förutsättningar att utvecklas ytterligare. Film i Västerbotten vill vara en bidragande part i den utvecklingen.

Under perioden 2015–2017 samarbetar Film i Västerbotten med Filmpool Nord i projektet Talang AC/BD som riktar sig till filmskapare – kvinnor och män – bosatta i Västerbotten och Norrbotten som vill utveckla sin talang inom filmområdet. Projektet ska stödja kortfilmproduktioner samt arrangera nätverksstärkande och kompetensutvecklande aktiviteter utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Film i Västerbotten och Filmpool Nord vill även samarbeta kring andra former av filmproduktion än kortfilm. Länet har olika produktionsklimat och ekonomiska förutsättningar men vill bägge utveckla möjligheterna för produktion av långfilm och tv-drama. Det största önskemålet bland regionens filmskapare är möjlighet till regional finansiering av långfilm och tv-drama. För att nå ett sådant mål är ett utökat samarbete över länsgränserna en viktig väg. Västerbotten ska verka för att starta upp en filmcommissionsverksamhet, det vill säga marknadsföring av regionen som inspelningsplats och konsulterande stöd till externa produktionsbolag, utifrån de erfarenheter som finns på området i Norrbotten och Jämtland.

Utvecklingsområden filmkulturell verksamhet 2016–2019

- förnyelse av filmpedagogiken med tydligare barn- och ungdomsperspektiv samt aktiviteter som är uppdaterade efter behov och önskemål från barn, ungdomar, lärare och föreningsliv
- stärka biografers och visningsorganisationers kompetens vad det gäller biografdrift och arrangörskunskaper
- arkivera och framtidssäkra regionalproducerad film från Västerbotten, offentliggöra information om filmerna samt hitta strukturer för att leverera film till filmvisningar
- stärka den professionella produktionen av tv-drama och långfilm i Västerbotten genom länsöverskridande samarbeten
- genomföra nätverksstärkande och kompetensutvecklande aktiviteter inom filmproduktion
- bidra till utvecklingen av samisk filmkultur och stärka samarbetet med det samiska samnordiska filmnätverket

Hemslöjdsfrämjande verksamhet

I regionen finns ett flertal yrkesverksamma slöjdare och konsthantverkare samt slöjd- och konsthantverksföreningar med egna verkstäder. Den samiska slöjden som utgår från samiska traditioner, formtänkande, mönster och färger, är en del av den regionala slöjdtraditionen.

Vilhelmina sameslöjdsförening, Vännäs slöjd med Slöjdarnas hus och Handens hus i Skellefteå och Ersboda slöjdförening är några av de föreningar och verksamheter som bidrar till utställningar, försäljning, utbildningar och kurser. Vid Umeå universitet, Vindelns folkhögskola och Edelviks folkhögskola finns utbildningar i textil, trä och smide. Flera av regionens studieförbund bedriver också kursverksamhet inom konstområdet.

Västerbottens läns hemslöjdsförening

Västerbottens läns hemslöjdsförening som har sitt säte i Umeå arbetar för att tillvarata, utveckla och förnya slöjden som kultur, näring och kontaktskapare över kultur- och generationsgränser. Slöjd är ett universellt språk som förstås av alla och med slöjden som verktyg finns goda förutsättningar för att främja bland annat integration och mångfald. Föreningen har två konsulenter inom textil respektive hård slöjd och de ansvarar för det regionala uppdraget att främja slöjden som konstform och stötta professionella utövare. Konsulenterna arrangerar kurser och utbildningar för verksamma slöjdare och för allmänheten. Konsulenterna samarbetar med andra organisationer och övriga regionala kulturkonsulenter. Föreningen vill tillvarata länets slöjdtraditioner och utveckla dem i en nyskapande slöjd som

förmedlar kulturella upplevelser, som stimulerar slöjden som näringsgren och skapar kontakt mellan individer av olika ålder och ursprung.

En framtida utmaning är att finna nya ändamålsenliga lokaler för utåtriktad verksamhet med kurser, utställningar, slöjdväl-lar med mera. Genom olika arrangemang, med vandringsut-ställningar och deltagande på länskulturdagar, arbetar hem-slöjdskonsulenterna för att ge fler invånare möjlighet att ta del av slöjdens olika uttryck. Hemslöjdsföreningen har under åren byggt upp en gedigen föremålssamling bestående av slöjd, in-venteringar, mönster och skisser från föreningens historia. Pla-ner finns på att göra den tillgänglig på Internet.

Hemslöjdsföreningen ska under kommande år stärka och ut-veckla arbetet med barn och unga. Konsulenterna ska bland annat utveckla arbetet med workshopdagar inom områdena textil och trä riktade till skolor som arrangerar Skapande skola-projekt. Syftet är att ta till vara, tillgängliggöra och utveckla hemslöjden med särskilt fokus på barn och ungas slöjdande.

Utvecklingsområden hemslöjdsfrämjande verksamhet 2016–2019

- fortsatt utveckling av samarbeten mellan de fyra Norrlandslänen
- skapa kultur- och generationsöverskridande mötesplatser med slöjden som verktyg för att främja mångfald, integration och jämställdhet
- stöd och rådgivning till slöjdare som bedriver sin slöjdverksamhet näringsmässigt inom den kulturella och kreativa sektorn
- öka barns och ungdomars intresse för slöjd och slöjd-tekniker genom ett ökat deltagande i Skapande skola-projekt och genom att erbjuda fortbildningar för slöjdlärare med utgångspunkt från hemslöjdens traditioner
- främja utvecklingen av nyskapande slöjd med rötter i den västerbottniska traditionen

Samisk kultur

År 1977 erkändes samerna som ett urfolk i Sverige, Europas enda. Samerna med sin kultur och näringsliv är en viktig del i Västerbottens historia och utveckling. De är samtidigt en del av regionens och landets gemensamma kulturarv och utgör en av förutsättningarna för Västerbottens kulturliv.

Sametinget är sedan 2010 förvaltningsmyndighet för samisk kultur och har därmed det övergripande ansvaret för frågor som berör denna. Sametingets uppdrag är att bidra till utveck-lingen av ett starkt och mångsidigt samiskt konst- och kulturliv. I samisk kultur ingår både utövande av konstarter som jojk, konsthantverk, dans, teater och film som identitetsstärkande faktorer som utövande av duodji (samisk slöjd), samisk idrott, samisk media, samiska språk, samiska näringar och samiska levnads- och förhållningssätt. Det finns ett behov av att stärka och utveckla förutsättningar för den samiska kulturens utveck-ling, att synliggöra samiskt konstnärskap och ge förutsättning-ar för konstnärligt skapande inom alla konstområden. Det finns också behov av att stärka och utveckla nätverk mellan Sameför-eningar i regionen.

De samiska kulturarven och dess samtida uttryck inom till ex-empel slöjd och hantverk, konst och musik utgör betydande inslag i regionens kulturliv som genom kulturhuvudstadsåret 2014 har intagit en än mer framskjuten position. Den samiska teatern, Giron sámí teáhter med bas i Kiruna, och ungdoms-verksamhet i Tärnaby, turnerar i regionen och årligen genom-förs samiska veckor i Lycksele, Umeå och Vilhelmina.

Såhkie, Umeå sameförening har i närmare tjugo år arrangerat den samiska veckan i Umeå. Sameföreningen arbetar också i projektform med stöd av Kulturrådet för att utveckla program-verksamheten och involvera fler konstformer i sin mötesplats, kulturhuset Tráhppie på Gammlia i Umeå. Liksjuon Sámién Siä-brrie, Lycksele sameförening, verkar med Gammplatsen som bas för att tillvarata de samiska kulturarven och fungera som en naturlig samlingspunkt för samer i Lycksele med omnejd. Föreningen arbetar aktivt med att stärka samiska kulturnäring-ar och anordnar bland annat språkbad, samiska festivaler samt slöjd- och berättarcaféeer för samer i alla åldrar.

Samiska kulturdagar arrangeras också i Vilhelmina.

Samiska internationella samarbeten är naturligt i och med att Sápmi sträcker sig över nationsgränserna från södra Norge till nordvästra Ryssland. Det sker ofta samarbeten med de sa-miska institutioner som finns i Norge, till exempel Sametinget, Sámi Dáiddárráđđi (Samiskt konstnerråd), Sydsamiska teatern och Samiskt filminstitut.

Folkbildning

Folkbildningen bidrar aktivt till att skapa ett attraktivt och le-vande Västerbotten. Mer än varannan västerbottning deltar var-je år i studiecirkelverksamhet. Det är i särklass flest deltagare i landet och mer än dubbelt så många som riksgenomsnittet. Studieförbunden är Sveriges största kulturarrangörer och vik-tiga arbetsgivare.

Det fria och frivilliga bildningsarbetet har sin bakgrund i olika folkrörelser och har på olika sätt påverkat samhället och män-niskors livsvillkor. Folkhögskolor och studieförbund startades för att utveckla det folkliga kultur- och bildningsarbetet, skapa alternativa utbildningsformer samt vara en arena för ideolo-giska diskussioner. Studieförbundens breda och förgrenade nätverk och flexibla metoder bidrar till mångfald inom kultur-sektorn, inte minst inom amatörkulturen som är basen för ett levande kulturliv i hela regionen. I Västerbottens län finns tio studieförbund som uppbär statligt anslag enligt folkbildnings-förordningen. Dessutom är SISU Idrottsutbildarna aktiva med bland annat föreläsningar utifrån sitt eget statsanslag.

Det omfattande internationella arbetet inom studieförbund och folkhögskolor bidrar till att utveckla kontakter, etablera projekt, ta emot gäster och lägga grunden till ett dynamiskt kulturut-byte.

Folkbildningen omfattas inte av statens regionalisering och an-slagsfördelning av kulturfrågor inom kultursamverkansmodel-len.

Folkbildning Västerbotten

Folkbildning Västerbotten är ett av 20 länsbildningsförbund i Sverige. Medlemmar är studieförbunden och folkhögskolorna. Folkbildning Västerbottens uppgift är att öka och bredda dia-logen mellan folkbildningen och offentlig sektor samt andra samhällsbyggande aktörer. Folkbildning Västerbotten ska främja sina medlemmars folkbildningsarbete genom om-världsanalys, kommunikation och samverkan på regional och lokal nivå.

Region Västerbotten och Folkbildning Västerbotten, tidigare länsbildningsförbundet, har i samråd med länets folkhögsko-lor och studieförbundens regionala organisationer tagit fram en överenskommelse för åren 2014–2016. Överenskommelsen är kopplad till de anslag studieförbunden och folkhögskolorna erhåller från Region Västerbotten, där följande uppföljnings-områden årligen rapporteras: digital delaktighet och kompe-tens, inkludering och mångfald, kultur och hälsa samt livslångt lärande.

Folkhögskolor

Inom länets folkhögskolor finns ett rikt utbud av utbildningar och kortare kurser med kulturell inriktning. Folkhögskolorna ger varje år människor möjlighet att utveckla sin egen kreati-vitet och att få möta professionella kulturskapare. Några av skolorna har byggt upp kvalificerade produktionsmöjligheter för till exempel musik, konst och teater. I Västerbotten finns sju folkhögskolor varav två ägs och drivs av Västerbottens läns landsting; Storuman och Vindeln. Fem ägs och drivs av folk-rörelser; Dalkarlså, Edelvik, Medlefors, Solvik och Strömbäck. Varje folkhögskola genomför egna kulturprogram med såväl egna som gästande artister och konstnärer. Folkhögskolorna fungerar också som viktiga kulturcentra på den lokala orten.

Folkhögskolorna i länet ingår i överenskommelsen med Re-gion Västerbotten som träffats med Folkbildning Västerbotten.

Studieförbund

Studieförbundens regionala organisationer genomför med an-slag från Region Västerbotten verksamhet i enlighet med den gemensamma överenskommelsen.

De regionala insatserna ska skapa förutsättningar för god kva-litet i den lokala verksamheten och komma länets invånare till godo för att hela Västerbotten ska ha en god hälsa och en bra livsmiljö. Det regionala anslaget ger övergripande förutsätt-ningar till lokal verksamhet och bidrar till att stärka folkbild-ningens betydelse för samhällsutveckling och invånare.

Studieförbunden verkar på olika sätt i kulturlivet, både som ut-förare, samverkanspart och möjliggörare där tillgänglighet och delaktighet är viktiga grundvärden. Till detta kommer det egna skapandet som till exempel musik, drama, hantverk och dans som möjliggörs i studiecirkelform eller annan folkbildning. Utvecklingsområden inom folkbildningen är stärkt samverkan och dialog mellan folkbildningens aktörer, kommunerna, folk-rörelseorganisationerna och regionens kulturskapare och ökad lokal samverkan för att stärka möjligheterna till att skapa, utöva och uppleva kultur i hela regionen.

De studieförbund som erhåller anslag är: ABF, Bilda, Folkuni-versitetet, Ibn Rushd, Medborgarskolan, Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, Sensus, Studieförbundet, Studieför-bundet Vuxenskolan samt Kulturens Bildningsverksamhet.

Samråd och kulturdialoger 2015

16 januari	Sorsele kommun
28 januari	Malå kommun
2 februari	Åsele kommun
3 februari	Lycksele kommun
4 februari	NorrlandsOperan AB
5 februari	Västerbottens museum AB
13 februari	Västerbottensteatern AB
13 februari	Skellefteå museum AB
16 februari	Tärnaby
17 februari	Storumans kommun
19 februari	Bjurholms kommun
23 februari	Robertsfors kommun
24 februari	Dialog med representanter för regionens nationella minoriteter
26 februari	Länsstyrelsen Västerbotten
9 mars	Riksteatern Västerbotten
9 mars	Västerbottens läns hemslöjdsförening
10 mars	Vännäs kommun
11 mars	Vindelns kommun
12 mars	Folkrörelsearkivet i Västerbotten
13 mars	Skogsmuseet i Lycksele AB
18 mars	Kulturföreningar i Västerbotten
24 mars	Företagsarkivet i Westerbotten
30 mars	Dorotea kommun
31 mars	Skellefteå kommun
13 april	Skuggteatern, Umeå
15 april	Vilhelmina kommun
20 april	Dialog med representanter för fria professionella kulturskapare; Teatercentrum Norra, Danscentrum Norr, Författarförbundet, KRO, Teaterförbundet
23 april	Arrangörsdialog – workshop i samband med regional konferens om scenkonst i skolan i samarbete med Riksteatern, Teatercentrum Norra och Västerbottensteatern
30 april	Umeå kommun
7 maj	Sametinget
11 maj	Remisscafé, dialog utifrån remissversion av kulturplan, Lycksele
16 augusti	Nordmalings kommun
20 augusti	Norsjö kommun
25 augusti	Sametinget

En processplan för utarbetandet av föreliggande kulturplan antogs av förbundsstyrelsen i oktober 2014. Sakkunniga från de regionala kulturverksamheterna har träffats under arbetets gång för information och förankring av processen. Under våren 2015 har en lång rad dialoger genomförts med länets kommuner, regionala kulturverksamheter, professionella yrkesutövare, nationella minoriteter inklusive samer och föreningslivet. Vid dessa dialoger har resultat och erfarenheter från den första kulturplanen 2012–2015 värderats liksom utfallet av kulturhuvudstadsåret 2014. Kommunerna har det huvudsakliga ansvaret för samråden med det lokala föreningslivet och civilsamhället där Region Västerbotten gärna medverkar. Önskemål och synpunkter på den nya kulturplanen har samlats in och legat till grund för den remissversion som varit tillgänglig för synpunkter från mitten av april till mitten av juni 2015.

Tjärbränning under Skogens dag på Gammlplatsen i Lycksele 2015.
Fotograf: Iréne Gustafson, Skogsmuseet i Lycksele.

Bilder från långfilmen "Sameblod", regisserad av Amanda Kernell.
Fotograf: Sam Hedman.

Producerad av Enheten för Regional kulturverksamhet, Region Västerbotten
Layout: Helen Bäckman, Region Västerbotten
Tryck: Tryckeri City, Umeå
Upplaga: 200 exemplar

REGION
VÄSTERBOTTEN

Box 443, 901 09 Umeå, Sweden
VISITOR Västra Norrlandsgatan 13, Umeå
PHONE +46 90 16 57 00 FAX +46 90 77 05 91
www.regionvasterbotten.se info@regionvasterbotten.se

